

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

**PRÁCE, JAKO JEDNA Z MOŽNÝCH PŘÍČIN
ROZVRATU V RODINĚ**

Autor práce: Horváthová Katarina

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Kombinovaná forma

Vedoucí práce: prof. PhDr. Pecka Emanuel, CSc.

Katedra: Společenských věd

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce prof. PhDr. Emanuelovi Peckovi, CSc. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce a ředitelovi Úřadu práce Český Krumlov panu Františkovi Peterovi za svolení a umožnění sběru dat mezi uchazeči o zaměstnání .

Obsah

OBSAH.....	4
1. ÚVOD.....	6
2. CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	7
3. ROZVRAT RODINY JAKO SOCIÁLNÍ PROBLÉM.....	8
3.1. RODINA.....	8
3.2. DNEŠNÍ RODINA VERSUS NAPLNĚNÍ FUNKCE RODINY.....	8
3.2.1. <i>Biologicko – reprodukční</i>	8
3.2.2. <i>Ekonomická</i>	9
3.2.3. <i>Socializační</i>	10
3.2.4. <i>Emocionální</i>	10
3.2.5. <i>Shrnutí</i>	11
4. ROZVRAT RODINY.....	11
4.1. PRÁCE A ROZVRAT RODINY.....	12
4.1.1. <i>Neúplná rodinná jednotka a práce</i>	12
4.1.2. <i>Rozpad rodiny na základě úmyslného odchodu rodiče a práce</i>	12
4.1.3. <i>Rodiny typu „prázdná skořápka“ a práce</i>	13
4.1.4. <i>Rodinné krize způsobené vnějšími událostmi, dočasná nebo trvalá absence jednoho z manželů a práce</i>	14
4.1.5. <i>Vnitřní katastrofy a práce</i>	14
4.1.6. <i>Shrnutí</i>	15
5. VÝZNAM PRÁCE PRO ČLOVĚKA.....	15
5.1. PROČ LIDÉ PRACUJÍ.....	16
5.1.1. <i>Shrnutí</i>	17
6. NEZAMĚSTNANOST.....	17
6.1. FORMY NEZAMĚSTNANOSTI.....	18
6.2. DRUHY NEZAMĚSTNANOSTI.....	18
6.3. ZVLÁDÁNÍ PSYCHICKÉ ZÁTĚŽE.....	19
6.4. POCIT NEJISTOTY, ZKLAMÁNÍ A VZTEKU.....	20
6.5. ZTRÁTA IDENTITY A PROFESNÍ PERSPEKTIVY.....	21
6.6. ZDRAVOTNÍ PROBLÉMY.....	22
6.7. SOUŽITÍ V RODINĚ NEZAMĚSTNANÉHO.....	23
6.8. TRAUMATIZUJÍCÍ ZKUŠENOST NA CELÝ ŽIVOT.....	23
6.9. BEZDOMOVECTVÍ.....	24
6.10. ČESKÁ SPOLEČNOST A NEZAMĚSTNANOST.....	25
6.10.1. <i>Shrnutí</i>	26

7. WORKOHOLISMUS	26
7.1.CO JE WORKOHOLISMUS.....	27
7.1.1. <i>Jak se rodí workoholici.....</i>	28
7.2.WORKHOLIK NEBO PRACOVITÝ	29
7.3.DIAGNÓZA: WORKHOLIK.....	30
7.4.SOUŽITÍ V RODINĚ WORKOHOLIKA	34
7.4.1. <i>Shrnutí .....</i>	35
8. KDO JE NA TOM LÉPE	35
9. PRÁCE A RODINA	36
10. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	37
10.1. OTÁZKA: CO PRO VÁS ZNAMENÁ PRÁCE?.....	38
10.2. OTÁZKA: KOLIK ČASU JSTE OCHOTEN/A VĚNOVAT PRÁCI DENNĚ, KOLIK BY JSTE VĚNOVAL/A ?.....	39
10.3. OTÁZKA: MÁTE MIMOPRACOVNÍ ZÁJMY, KONÍČKY ?.....	40
10.4. OTÁZKA: OVLIVŇUJE VÁS VAŠE ZAMĚSTNÁNÍ NEBO SKUTEČNOST, ŽE JSTE NEZAMĚSTNÁN/A ?	41
10.5. OTÁZKA: OVLIVŇUJE VAŠI RODINU VAŠE ZAMĚSTNÁNÍ NEBO SKUTEČNOST, ŽE JSTE NEZAMĚSTNÁN/A ?.....	42
10.6. OTÁZKA: VAŠE ZAMĚSTNÁNÍ NEBO SKUTEČNOST, ŽE NEJSTE ZAMĚSTNÁN/A VÁM ČINÍ POTÍŽE VE SMĚRU:	43
10.7. OTÁZKA : JSTE SPOKOJEN/A SE SVÝM SOUČASNÝM STAVEM (SE SVÝM ZAMĚSTNÁNÍM NEBO SKUTEČNOSTÍ ŽE ZAMĚSTNÁNÍ NEMÁTE)?.....	44
10.8. OTÁZKA: VAŠE ROZHODNUTÍ ZMĚNIT SOUČASNÝ STAV BY VYPLÝVALO PŘEDEVŠÍM Z POTŘEB:	45
10.9. OTÁZKA: BOJÍTE SE, ŽE BY JSTE MOHL/A PŘIJÍT O ZAMĚSTNÁNÍ, NEBO TOHO, ŽE ZAMĚSTNÁNÍ NENAJDETE?.....	46
10.10. OTÁZKA:OZNAČTE POŘADÍ DŮLEŽITOSTI 1-NEJDŮLEŽITĚJŠÍ	47
10.10.1. <i>Shrnutí .....</i>	50
11. ZÁVĚR.....	53
12. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	55
13. PŘÍLOHY	57
14. ABSTRACT	82
15. ABSTRACT.....	83

1. Úvod

Práce je činnost, která člověka nutí přemýšlet, přetváří ho, dává mu pocit sebeuspokojení, možnost seberealizace. Práce, jako placené zaměstnání dává možnost jedinci uspokojit své potřeby i potřeby rodiny. Práce je činnost, bez které si člověk neumí představit svůj život, je součástí lidského bytí. Práce je činnost, která člověka obohacuje, ale stejně tak dobře ho dokáže i ničit. Člověk jako jedinec neexistuje ve společnosti zcela osamocen. Žije v rodině, patří do menších nebo větších formálních či neformálních sociálních skupin. Jeho problémy, neúspěchy a strádání postihují ne jenom jeho samotného, ale i lidi s nimiž žije nebo se stýká. Pokud člověk práci ztratí, má to jednoznačný vliv na jeho samotného, ale zároveň i na jeho nejbližší okolí. Pokud se jedinec věnuje své práci přespříliš, nastává stejná situace. Problém nezaměstnanosti v posledních dvou letech se stal ožehavým problémem ne jenom několika jedinců, ale celé naší společnosti. Problém workoholismu není tak transparentní, je vnímán společností jinak, ale bezpochyby problémem je. Oba tyto protipóly jsou výrazným faktorem, který vysokou měrou ovlivňuje kvalitu soužití v rodině. Společným jmenovatelem těchto protikladů je práce. Práci člověk bude vždy potřebovat ať již pro zabezpečení svého živobytí, nebo pro svoje uspokojení. Práci člověk potřeboval, potřebuje a vždy potřebovat bude.

2. Cíl a metodika bakalářské práce

Na základě teoretických poznatků vyplívajících z použité literatury z oblasti sociologie, psychologie, pojetí moderní rodiny a analýzy problémů spojených s nezaměstnaností a workoholismem chci prokázat vliv práce na jedince a na jeho rodinu ve smyslu možného významného faktoru ovlivňující rozvrat rodiny. Poukázat na skutečnost, že práce a situace z ní vyplívající má vliv ne jenom na ně samotné, ale i na jejich rodiny, rodinné soužití a taktéž na kvalitu jejich dalších společenských vazeb. Poukázat na skutečnost, jak je vnímaná práce ve skupině nezaměstnaných, kteří práci nemají ale jí potřebují a současně jak je vnímaná práce ve skupině workholiků, kteří práci mají až přespříliš. Dokázat, že životní hodnoty se v různých situacích modifikují. Zjistit nakolik se liší životní hodnoty těchto skupin. Dalším záměrem mé práce je vyvrátit zažitý mýtus o neochotě a nechuti nezaměstnaných k práci.

K dosažení tohoto cíle jsem zvolila přímý kontakt, konkrétně formu anketního šetření mezi členy těchto dvou skupin jednak na Úřadu práce v Českém Krumlově, dále v prostředí workholiků a členů jejich rodiny v tomtéž městě.

3. Rozvrat rodiny jako sociální problém

3.1. Rodina

Abychom mohli mluvit o narušení určité jednotky, musíme znát její strukturu a správnou funkci. Aby se něco mohlo rozvrátit musí před tím existovat. Podívejme se nejdříve na pojem rodina a postupně na vlivy, které mohou její soudržnost ovlivnit.

„Rodina představuje skupinu osob přímo spjatých příbuzenskými vztahy, jejíž dospělí členové jsou odpovědní za výchovu dětí. Příbuzenství je vztah mezi jedinci, jenž vzniká buďto sňatkem, anebo pokrevními vazbami v otcovské či mateřské linii“¹ Rodina je základním prvkem sociální struktury, primární, neformální, malá skupina. Přesto, že v poslední době a to především z materiálních důvodů a nedostatku dostupných bytů se zvyšuje počet takzvaných rozšířených rodin, je převládající rodina nukleárního typu, která se skládá z manželů a dětí žijících ve stejné domácnosti. Pro rodinu je charakteristické trvalé soužití lidí, kteří tvoří ekonomickou jednotku, mají společný majetek, členy k sobě vážou citové vazby a fungují jako výchovná jednotka. Rodina je útvarem s definovanými funkcemi, které v zájmu správného fungování musí splňovat. Mezi nejdůležitější funkce rodiny bychom mohly řadit biologicko – reprodukční, ekonomickou, socializační a emocionální.

3.2. Dnešní rodina versus naplnění funkce rodiny

3.2.1. Biologicko – reprodukční

Z demografického vývoje posledních let vyplývají mnohé skutečnosti, které poukazují na preferenci jiných hodnot, než jaké byly obvyklé před rokem 1989. V Jihočeském kraji v r. 2007 byl průměrný věk ženicha při prvním sňatku 30 let, nevěsty 27,1. Co se týče narození 1. dítěte, zatímco na začátku 90. let, byl průměrný věk matky 24,5 roků v roce 2006 již téměř 29 let.

Všeobecným trendem je dnes odkládání sňatků a dětí na pozdější dobu. Mnohdy je preferované volné soužití partnerů a bezdětná manželství i partnerství.

Tyto skutečnosti vychází jednak z možnosti i touhy větší seberealizace obou partnerů, navíc co se týče plánovaného počtu dětí je nejednou směrodatné i materiální

---

¹ Giddens, Antony. *Sociologie*. 1. vyd.-dotisk. Praha: Argo, 1999. s.156

hledisko. Pro názornost uvádím kolik činí výdaje na studenta na střední škole ve věku 16 – 19 let, dle internetové stránky finance.idnes: „126. 030 až 173 930 Kč, což znamená měsíčně: 10 500 až 14 500 Kč.“²

3.2.2. Ekonomická

Zvýše uvedeného vyplývá ne jenom osobní hledisko, ale i finanční hledisko nutnosti umístění se na trhu práce obou rodičů. Rodina je ekonomická jednotka, která mimo jiné zabezpečuje i ekonomické potřeby existence své skupiny. V České republice jednoznačně dominuje dvoupříjmový způsob zabezpečení rodiny. Jak jsem již naznačila, tento způsob zabezpečení vyplývá ne jenom z potřeby uplatnit se v zaměstnání ale i finančně zabezpečit rodinu. „Podle výzkumu veřejného mínění o postavení žen na trhu práce 2003 považuje svou práci za (velmi nebo spíše) důležitou 96,2% mužů a 96,3% žen, přičemž práci je v životech českých mužů a žen přisuzována obdobná důležitost jako rodině.“³ Před partnery mnohdy stojí dilema pořizovat si dítě a vzdát se dočasně kariéry, opustit vybudovaný status, snížit příjmy, či nikoliv. Kdo v konečném důsledku z partnerů zůstane s dítětem. „Catherine Hakim rozlišuje tři základní typy žen: ženy zaměřené na domov, kterých je podle jejího odhadu 20% „, Dále „20%, pro které je práce hlavním těžištěm jejich života. Největší část (60%) ženské populace tvoří ženy adaptabilní, jejichž životní priority se v průběhu života střídají. Obdobné kategorie nachází Hakim i ve skupině mužů, ovšem v jejich případě tvoří maximální podíl muži zaměřeni na práci (60%), nejmenší podíl pak muži zaměřeni na domov (10%)“⁴ V české společnosti přes očekávaný finanční přínos ženy do rodiny převládá názor matka - pečovatelka, otec obstaratel finančních prostředků. Paradoxně dochází k situaci, kdy pořízením kýženého dítěte klesá ekonomická úroveň rodiny, tudíž optimálně plnit ekonomickou funkci rodiny je obtížnější a v dalších letech vzhledem k zvyšujícím se materiálním potřebám rodiny je do osamostatnění se dětí stále těžší. Dnešní moderní rodina si je velmi dobře vědoma své ekonomické funkce a právě proto jsme svědky klesající porodnosti jako odpovědi rodiny na výkyvy ekonomiky.

---

²idNES.cz/Finance, Kolik stojí dítě od narození až do dospělosti , 15. dubna 2008 (online) (citace 20.7.2009) Dostupné na www: http://finance.idnes.cz/viteze.asp?c=A080414_120608_viteze_hla

³ Křížková, A. , Vohlídalová, M : *Rodiče na trhu práce: mezi prací a péčí*, Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 2009, Vol.45,No.1, s. 39

⁴ Křížková, A. , Vohlídalová, M : *Rodiče na trhu práce: mezi prací a péčí*, Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 2009, Vol.45,No.1, s . 38

3.2.3. Socializační

Naplnění této funkce spočívá v opravdovém zájmu o dítě, v jeho výchově, takové aby umožnilo dítěti rozvíjet své schopnosti, vyjádřit své názory, prezentovat svoji vlastní osobnost a v celkové přípravě pro samostatný vstup do společnosti. Rodina je místo, kde dítě získává své první sociální návyky, kde by mu mělo být umožněno bez ostychu se projevat, získat sebevědomí i úctu k hodnotám. Dnes ustupuje tradiční pojetí rodiny, kdy rodiče vytváří model a stanovují co je dobré a co zlé. Tento autoritářský postoj sice zabezpečuje integritu rodiny, nedává ale možnost k projevení jiného názoru. Děti v kontaktu s dalšími dětmi pocházejícími z jinak pojatých rodin se mohou cítit jistým způsobem handicapované. Rodina, která pojímá svoji socializační roli demokraticky, když připouští diskuzi a vyjádření názoru k jistým hodnotám může úspěšně předejít takovým tendencím jako přespřílišný nátlak na perfektní a precizní výkon dítěte, autoritářství. Mělo by se ovšem důsledně se musí vyvarovat stejně škodlivé rozmazlující a všeodpouštějící lásce.

Bohužel pracovní nároky kladené na dnešní rodiče, se mnohdy odrazí na občasném nebo přenechaném (prarodiče, škola, parta) naplnění socializační funkce rodiny, což se v konečném důsledku odrazí na citové mělkosti v rodině a následně i k okolí, lenosti nebo sdružování v takzvaných závadných, asociačních skupinách.

3.2.4. Emocionální

Pan profesor PhDr. Rudolf Kohoutek v slovníku cizích slov na internetu definuje výraz emocionální funkce rodiny takto: „poskytování citového zázemí, podpory, pomoci, akceptace, bezpečí a jistoty, významný kohezivní faktor rodiny“⁵

Abraham Maslow uvádí potřebu bezpečí a potřebu lásky hned po fyziologických potřebách na své stupnici hierarchie lidských potřeb. Lze s nimi jenom souhlasit. Potřeba sounáležitosti, potřeba být milován a ochraňován patří odjakživa mezi nevýznamnější potřeby člověka.

S lítostí musím konstatovat skutečnost, která je stále zjevnější v naší společnosti, a to tu, že, při plnění funkce ekonomické se ve většině případů zapomíná na funkci emocionální. Po dnešním člověku, pokud chce obstát a vybudovat si kariéru, dosáhnout pro něj významného společenského statusu se požaduje maximální pracovní nasazení, flexibilita a operativnost. Rovné šance a příležitosti tuto možnost poskytují oběma

---

⁵ ABC.cz: Slovník cizích slov (online) (cit. 20.8.2009). Dostupné na [www:http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/emocionalni-funkce-rodiny](http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/emocionalni-funkce-rodiny).

pohlavím. Ovšem mnohdy při tom shonu, potřebě kariérního růstu, při hodnotově vysoko postaveném a vytýčeném finančním ohodnocení se zapomíná na to, co nelze financemi vyčísřit. Od 90. let minulého století lze u nás v důsledku všech změn pozorovat, že přibývá rodin, které tuto funkci třeba jenom z důvodu zaneprázdněnosti plní jen s velkými obtížemi, nebo neplní téměř vůbec. Pocit bezpečí, jistoty, lásky může poskytnout jenom pozorný a všímavý kontakt s blízkými nikoliv přemrštěné a okázalé dary. Pomoc při řešení problému by se měla hledat a poskytovat v rodině a nepřesouvat na instituce mimo ní. Lásku, porozumění, trochu volného času antidepressiva nenahradí.

3.2.5. Shrnutí

Současnou českou rodinu charakterizuje opatrnost k navázání tradičních manželských vztahů. Stoupající míra rozvodovosti. Odkládání pořízení dětí. Preference materiálních jistot. Stejný vztah mužů i žen ke kariéře. Upouštění z tradiční pojetí dělby práce a povinnosti postarat se o rodinu. Potřeba větší nezávislosti na rodině a partnerovi. Nedostatek času a mělké citové vazby uvnitř rodiny. Přesto, že mnozí tento stav nazývají krizí rodiny já osobně pohlížím na tuto skutečnost jako na jisté přizpůsobování se možnostem poskytovaným a respektovaným modernou společností. Ať se nám to líbí nebo ne, musíme to respektovat. Neznamená to ovšem, že ve svých rodinách to musíme také nutně aplikovat. Bouřlivá proměna rodiny se ustálí a dojde k návratu preferování pocitu jistoty, kterou lze jednoznačně nejlépe hledat i poskytovat v této specifické sociální skupině.

4. Rozvrat rodiny

„Rodina je sociální skupinou, její krize či rozvrat zasahuje do fungování společenských struktur právních, ekonomických, výchovných apod. Mluví-li se o rodinném rozvratu, má se všeobecně za to, že jde o rozvod. Ve skutečnosti však existují takové formy rodinného soužití a „nesoužití“, které z rodiny vytvářejí skupinu sociálně již nefunkční. Americký sociolog William J. Goode, který se touto problematikou zabýval v knize Social Systems and Family Patterns a v obsáhlé studii nazvané Family Disorganization provedl následující klasifikaci tohoto sociálního problému:

1. Neúplná rodinná jednotka – nemanželský původ.
2. Rozpad rodiny na základě úmyslného odchodu některého z obou manželů: zrušení, odchod, rozvod, opuštění.

3. Rodiny typu „prázdná skořápka“, v nichž jednotlivé osoby žijí dohromady, avšak spolu se minimálně stýkají. Jeden druhému neposkytuje citovou podporu
  4. Rodinné krize způsobené vnějšími událostmi, jako např. dočasnou nebo trvalou absencí jednoho z manželů následkem smrti, uvěznění, nebo vlivem takových neosobných katastrof jako válka nebo přírodní katastrofy.
  5. Vnitřní katastrofy, které vedou k nechtěným selháním hlavních úloh v rodině následkem mentálních, emocionálních nebo tělesných poruch: těžká duševní zaostalost dítěte, psychóza dítěte nebo manžela nebo chronické a nevléčitelné tělesné nemoci.“⁶
- Pokud budu vycházet z uvedené klasifikace s přihlédnutím na práci jako faktor ovlivňující ne jenom naplnění ekonomické funkce rodiny, ale i faktor, který v nemalé míře ovlivňuje rodinné ovzduší a vztahy v ní, můžeme dle existujících skutečností dojít k zajímavým závěrům.

4.1. Práce a rozvrat rodiny

4.1.1. Neúplná rodinná jednotka a práce

Ať budeme pojímat práci jako činnost, nebo práci jako placené zaměstnání, samotný rodič, - který se rozhodl ať z vlastní vůle nebo z důvodu jiných okolností se starat o rodinu - je vystaven vyšší míře zatížení, které se pak následně odráží na nedostatku času, rodinném klimatu a na psychice. Být hlavou neúplné rodiny přináší sebou větší míru zodpovědnosti. Pocit, že rodinná jednotka je závislá pouze na ní, její péči a příjmu, přináší sebou silný psychický tlak. Placené zaměstnání umožní větší nebo menší míře uspokojit potřeby rodiny, ovšem rodina je zranitelnější pokud tady takzvaně není v zásobě druhý partner, příbuzní, přátelé, kteří jsou schopni zaskočit při výpadku příjmu.

4.1.2. Rozpad rodiny na základě úmyslného odchodu rodiče a práce

V roce 2008 dosáhl rozvodovost v České republice 49,6%. V publikaci Českého statistického úřadu: Demografická ročenka České republiky 2007 v tabulce Rozvody podle příčiny rozvratu manželství se nachází na prvním místě v počtu příčin rozvodů rozdíl povah, názorů a zájmů na čtvrtém nezájem o rodinu (včetně opuštění rodiny).

---

⁶ Pecka E. *Základy sociologie*, VŠERS, o. p. s. , 2005, s. 92

Statistika práci jako příčinu rozvratu rodiny neregistruje. V čem spočívá nezájem o rodinu a v čem rozdílnost názorů a zájmů? Tyto pojmy jsou univerzální.

Za nezájmem a rozdílnými názory stojí lidi s vlastním vnímáním konkrétní situace. Budu se zaměřovat pouze na práci. Může práce být příčinou nezájmu o rodinu? „Jak víme, ženy i podstatně častěji iniciátorkami rozvodu jsou. Nespokojeny jsou – z toho, co víme z výsledku našeho výzkumu – především s podílem partnera na domácích pracích. Srovnáváme - li tu muže a ženy, shledáme zásadní rozdíl: zcela spokojeno je 93,3% mužů a jen 61,3% žen. Práce, jež na ně byly v domácnosti delegovány, nevykonávají muži zřejmě v dostatečném rozsahu (vyhýbají se jim), anebo tu není spokojenost s jejich kvalitou.“⁷

Práce ještě jednou a jinak. Jak vnímají svoji práci muži a ženy. „Pro muže je zřejmě práce trvale dost podstatným pilířem jejich identity. Pokud žena nedokáže respektovat skutečnost, že muž se se svým zaměstnáním identifikuje více, nežli se žena až dosud (se stále častějšími výjimkami ovšem) identifikuje se svým, roste v rodině hladina napětí a je ohrožována sama její stabilita. Korelační analýza dat z našeho městského vzorku ukázala, že konflikty kvůli práci muže korelují u mužů hned na druhém místě s úvahami o rozvodu“⁸

4.1.3. Rodiny typu „prázdná skořápka“ a práce

Tento stav bych mohla charakterizovat pro mne šokujícím vyjádřením jedné z dotazovaných žen při provádění dotazníkového šetření pro moji práci. „*Existuji v tomto stavu a vztahu, jelikož mi nic jiného nezbyvá, ale nenávidím svoji rodinu, protože mne brzdí. Zaměstnanost, pracovní zatížení rodičů, nedostatek času, permanentní stres, zaměření se na profesní a ekonomickou aktivitu, vzhlížení se v kariéře nese sebou nechuť a povrchnost vůči rodině, jejím problémům a potřebám. Dětem se nevěnuje dostatečná péče, liberalizmus ve výchově se až přespříliš přehání, nedochází k citové podpoře a k vnímavému naslouchání problémům partnera ani dětí. Jeden druhému neposkytuje citovou podporu, každý člen rodiny žije určitým způsobem po svém, což ovšem u dětí hrozí emoční deprivací. Toto citové strádání, ke kterému dochází nedostatkem emočních vazeb mnohdy aktivuje děti uzavřít se do sebe nebo naopak mají sklony k přecitlivělosti anebo hledají city a sounáležitost u někoho jiného. Pravdou je, že nedostatek času pro rodinu i sami rodiče vnímají mnohdy jako selhání*

---

⁷ Možný, Ivo. *Moderní rodina : mýty a skutečnosti*. 1. vyd. Brno: Blok, 1990, s. 110

⁸ Možný, Ivo. *Moderní rodina : mýty a skutečnosti*. 1. vyd. Brno: Blok, 1990, s. 112

ve své pečovatelské roli. Je ovšem paradoxní, že se pak jejich pracoviště stává místem, kde si myslí, že mohou spíše načerpat emoční podporu, cítit se ocenění a kompetentní.

4.1.4. Rodinné krize způsobené vnějšími událostmi, dočasná nebo trvalá absence jednoho z manželů a práce

Mobilita na českém trhu práce je pramalá. Nedostatek nebo finanční nedostupnost bytů, neumožňuje rodinám se stěhovat za prací. V České republice zažitý systém dvoupříjmové domácnosti neumožňuje se stěhovat za prací, pokud jí nenachází oba manželé nebo partneři na jednom místě. Model dojíždění za prací brzy ztroskotá na problémech z odloučenosti, nebo naopak ztroskotají rodinné vztahy.

Dalším příkladem rozvratu rodiny v závislosti na práci je služba v České armádě. Mjr. Kateřina Bernardová, vojskový psycholog GŠ AČR uvádí: „Po misi UNPROFOR jsme zaznamenali 44,7 % rozchodovosti a rozvodovosti“⁹ Tato mise se uskutečňovala v letech 1992 až 1995, kdy Český statistický úřad uváděl míru rozvodovosti v roce 1995 38,4%, což jednoznačně vypovídá o vlivu práce na vztahy v rodině.

V Natoaktual Quarterly Review v čísle 3/2008 se píše „ čeští vojáci mají rotační systém v misích výrazně rychlejší než například jejich britští kolegové. Což pak v důsledku je jednou z hlavních příčin extrémní rozvodovosti „¹⁰

4.1.5. Vnitřní katastrofy a práce

Reakce rodiny na postižení člena a zvládání této situace vždy záleží na kvalitě vztahů a uspořádání činností v rámci rodiny. Pokud se jedná o postižené dítě, reakce rodičů na takové trauma je ovlivněna především postoji společnosti a okolí v němž žijí. Tady dle mého názoru postoj společnosti k těmto skutečnostem značně zaostává za ideálním stavem. U rodičů dochází k pocitu selhání v rodičovské roli, vědomí nalhávané neschopnosti zplodit zdravého potomka vede ke ztrátě sebedůvěry a k pocitům méněcennosti. Rodiče různých pohlaví na nastalou situaci reagují odlišně. Péče a starost kolem postiženého člena rodiny vyžaduje hodně práce, nemálo času a energie. Mnohdy dochází k neschopnosti věnovat se i dalším členům rodiny ať již

---

⁹A Report 3/2003, Služba vojákům i rodinám (online) (cit. 23.8.2009) Dostupné na [www: http://www.army.cz/avis/a%20report2003/03/10.htm](http://www.army.cz/avis/a%20report2003/03/10.htm)

¹⁰ Natoaktual Quarterly Review 3/2008 (cit. 23.8.2009) Dostupné na [www: http://data.idnes.cz/soubory/na_knihovna/A081111_M02_NQR_2008_3.PDF](http://data.idnes.cz/soubory/na_knihovna/A081111_M02_NQR_2008_3.PDF)

z důvodu nedostatku času, nebo z nechuti zabývat se i jiným než objektem péče. Dochází k takzvanému přisvojování si role jediného ochránce nad postiženým a nevšímavosti k ostatním členům. Tuto roli si ve většině případů přisvojují ženy a právě proto nastalé skutečnosti hůře snášejí otcové, mají pocit ne jenom biologického selhání ale i pocit selhání vůči partnerovi, což je mnohdy staví sám před sebou do pozice odstaveného právě pro pocit vyloučení na nápravě, nebo případné pomoci jinde, než zrovna u nich. Tady je spolupráce a vnímavé chápání důležitější než, kdykoliv jindy v soužití rodiny. Takzvané ponechání ostatních sami sobě s existujícím problémem je zásadní chybou, kterou neomluví záslužná a obětavá péče o postiženého člena, jelikož snaha o nápravu na jedné straně může vést na straně druhé k nenapravitelným škodám. Není pochyb o tom, že postižení dítěte nebo kteréhokoliv člena rodiny ovlivní manželský vztah i celkovou rodinnou atmosféru. Může vést k posílení vzájemných vazeb a poskytované podpory, nebo naopak k rozpadu vztahu.

4.1.6. Shrnutí

Vztahy v rodině jsou položeny především na emocionálních základech, míře pochopení, spoluúčasti na řešení problémů, psychické podpory, schopnosti pochopení a rozumných kompromisech. Pocity zklamání, neúspěchů, nedůvěry a nezájmu, které postupem času mohou být převládající způsobí, že rodina přestává plnit svou funkci a život se pro jeho členy v ní stane nesnesitelný. Nepřítomnost v rodině, přenechávání problémů tomu druhému, přílišná kariérní zaujatost, preference své osoby, nedostatek času, uspěchanost a povrchnost ve většině případů vyplývají z nedostatku času a pracovní činnosti jedinice. Nechci tím tvrdit, že práce je zkáza rodinných vztahů, ale je jednoznačně průběžným kamenem kvality citových vztahů v této společensky tak významné sociální skupině.

5. Význam práce pro člověka

Práce, je lidská činnost, která mění naše přírodní a kulturní prostředí. Je zdrojem jak materiálních tak kulturních hodnot. Práce je účelové vynakládání úsilí a zároveň aplikace znalostí a dovedností v praxi. Člověk je schopen pracovat, tvořit a zároveň se v procesu práce sám měnit.

„Práci obecně, ať placenou či neplacenou, můžeme definovat jako vykonávání úkolů vyžadujících mentální a fyzické úsilí, jehož cílem je výroba zboží a služeb

k uspokojování lidských potřeb. Za zaměstnání považujeme takovou práci, která se děje výměnou za pravidelní mzdu či plat. Práce je ve všech kulturách základem ekonomiky. instituce, které zajišťují výrobu a směnu zboží a služeb, vytvářejí ekonomický systém.“¹¹

Práci tráví člověk více času, než kteroukoliv jinou aktivitou. V moderní společnosti hraje zaměstnání důležitou roli pro udržení sebeúcty, pro pocit zařazenosti do určité sociální skupiny, pro pocit vydobytého statusu.

5.1. Proč lidé pracují

Pracovní činnost má určující vliv na psychiku člověka, dává mu možnost seberealizace, pocit spolupatřičnosti a osobního opodstatnění, pocit potřeby.

Giddens uvádí další faktory, které zdůvodňují proč lidé pracovat chtějí a potřebují.

„Peníze.

Pro mnoho lidí představuje mzda či plat za práci hlavní zdroj obživy. Pokud tento příjem ztratí, začnou mít daleko větší obavy, že si neporadí s každodenními životními problémy.

Míra aktivity.

Práce obvykle poskytuje lidem šanci osvojit si a používat určité znalosti a schopnosti. I stereotypní práce představuje strukturované prostředí, které usměrňuje a odčerpává energii jedince. Kdo zůstane bez zaměstnání, ten často ztrácí šanci své znalosti a schopnosti nějak uplatnit.

Změna.

Práce umožňuje člověku poznat nové prostředí, které se liší od domácího. Mnohé lidi těší už to, že dělají něco jiného než doma, i když sama jejich práce není příliš stimulující.

Strukturovaný čas.

U osob pracujících na plný úvazek se struktura dne obvykle řídí podle rytmu práce. Ten sice může představovat určitou zátěž, ale celému dni dává řád, který osobám bez práce často chybí.

Sociální kontakt.

V pracovním prostředí si lidé často nacházejí přátele a příležitost podílet se na společných činnostech. Po ztrátě zaměstnání se okruh potenciálních přátel a známých obvykle zmenšuje.

---

¹¹ Giddens, Antony. *Sociologie*. 1. vyd.-dotisk. Praha: Argo, 1999. s. 309

Osobní identita.

Pracovníkovi poskytuje jeho zaměstnání pocit pevné sociální identity, který je pro něj velice cenný. Zvláště u mužů bývá sebeúcta spojena s tím, jaký je jejich ekonomický přínos k chodu domácnosti.¹²

5.1.1. Shrnutí

Význam práce ať neplacené nebo placené má jednoznačně zásadní vliv na kvalitu života člověka, na interakce v rámci rodiny, společnosti a přátel. V naší kultuře je hluboce zakořeněné vnímání lidí dle jejich rolí v pracovním procesu. Vychází to především z konzumního způsobu života společnosti, který upřednostňuje více materiální než lidský status. Osobně si myslím, že je to dogma a pevně věřím, že nejsem sama. Malým důkazem toho jsou hodnoty, které si lidé stanovují ve svém životě, hodnoty, které si přejí naplnovat nebo dosáhnout. Kvalita života a hodnoty člověka se sice hodně prolínají, ale přesto nejsou zcela totožné. Práce je prostředek, nemůže být cíl, nejvyšší hodnota a jediný smysl života.

6. Nezaměstnanost

Za nezaměstnaného se považuje osoba schopna pracovat, která však nemůže najít placené zaměstnání a to osoba, která

- aktivně hledá práci,
- je připraven k nástupu do zaměstnání do 14 dnů,
- je starší 15-ti let.

Rozsah nezaměstnanosti lze vyjádřit prostřednictvím míry nezaměstnanosti:

$$n = \frac{N}{L} \times 100$$

Kde:

n - míra nezaměstnanosti

N - počet nezaměstnaných

L - počet práceschopného obyvatelstva

---

¹² Giddens, Antony. *Sociologie*. 1. vyd.-dotisk. Praha: Argo, 1999. s. 308

6.1. Formy nezaměstnanosti

Můžeme rozlišit dvojí míru nezaměstnanosti:

- obecnou - ta je získána z výsledků VŠPS podle mezinárodních definic a doporučení (metodika Mezinárodní organizace práce ILO)
- registrovanou - zde jsou za nezaměstnané považováni uchazeči o zaměstnání zaregistrovaní na úřadu práce

6.2. Druhy nezaměstnanosti

- dobrovolná nezaměstnanost – tato vzniká při přechodu dobrovolně ukončeném zaměstnání prodlevou do doby nástupu do nového zaměstnání, mnohdy označovaná jako frikční nezaměstnanost.
- nedobrovolná nezaměstnanost - tím se označuje cyklická nezaměstnanost související s průběhem hospodářského cyklu. Když je ekonomika v hospodářské depresi je nezaměstnanost větší než v době konjunktury.
- sezónní nezaměstnanost – vzniká v odvětvích závislých na ročním období, kdy je poptávka po práci v mimosezónu, neproduktivním období nižší nebo žádná.
- strukturální nezaměstnanost – mnohdy nazývaná i jako systémová je vyvolaná změnami technologickými, změnami v různých odvětví ekonomiky, útlumem nebo celkovým zrušením odvětví nebo výroby produktů vlivem poptávky na zahraničních trzích. Lidí vyškolení v dotčených odvětvích zůstávají se svojí kvalifikací nepoužitelní na trhu práce v těchto lokalitách.
- dlouhodobá nezaměstnanost, kdy nezaměstnaný nemá práci déle než rok. V uvedeném případě je velice těžké se opět bez problému zařadit do pracovního procesu.

Představu jak to na českém trhu práce v tomto směru vypadalo za poslední období si můžeme vytvořit z tabulky dle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí.

Počet evidovaných nezaměstnaných, míry nezaměstnanosti a volných pracovních míst ke konci sledovaného měsíce														
		měrná jednotka	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
2007	Nezaměstnanost	tis. osob	465,5	454,7	430,5	402,9	382,6	370,8	376,6	372,8	365,0	348,8	341,4	354,9
	Míra nezam. volná místa	%	7,9	7,7	7,3	6,8	6,4	6,3	6,4	6,4	6,2	5,8	5,6	6,0
		tis. míst	97,9	104,9	107,7	113,9	119,5	123,3	124,0	133,4	137,4	143,5	141,3	141,1
2008	nezaměstnanost	tis. osob	364,5	355,0	336,3	316,1	302,5	297,9	310,1	312,3	314,6	311,7	320,3	352,3
	Míra nezam. volná místa	%	6,1	5,9	5,6	5,2	5,0	5,0	5,3	5,3	5,3	5,2	5,3	6,0
		tis. míst	145,9	150,3	151,3	152,3	151,3	151,9	150,2	150,9	139,6	130,1	111,3	91,2
2009	nezaměstnanost	tis. osob	398,1	428,8	448,9	456,7	457,6	463,6						
	Míra nezam. volná místa	%	6,8	7,4	7,7	7,9	7,9	8,0						
		tis. míst	68,5	64,9	55,4	50,5	48,3	43,4						

Ke 30. červnu 2009 evidovaly úřady práce celkem 463 555 uchazečů o zaměstnání, kterých naprostá většina pracovat chce a práci si hledá. Za poslední tři roky se jedná o nejvyšší míru nezaměstnanosti v České republice. Prognostikové předpokládají, že ke kulminaci dojde kolem prvního čtvrtletí roku 2010 a předpokládají míru nezaměstnanosti kolem 10% všeho práceschopného obyvatelstva republiky.

Nezaměstnanost je poruchou trhu práce se značným vlivem na čerpání veřejných zdrojů na makroekonomiku, dochází ke snižování spotřeby obyvatelstva v důsledku nízkých důchodů, které jsou zapříčiněny buď nezaměstnaností nebo obavou z nezaměstnanosti.

Placené zaměstnání je pro člověka jednou z nejdůležitějších podmínek existence. Přináší mu materiální statky, dává mu pocit užitečnosti, pocit seberealizace. Zařazuje ho do sociálních vztahů, do skupiny zaměstnaných. Nedobrovolné přerušení koexistence člověka s prací, má na člověka jednoznačně nepříznivý vliv. Zasahuje tak oblasti sociální ale i psychologické a zdravotní.

6.3. Zvládání psychické zátěže

Trauma ze ztráty zaměstnání v první řadě postihuje psychiku nezaměstnaného jedince. Člověk aktivní, s vybudovaným společenským statutem, hrající vymezenou roli

¹³ Zdroj: MPSV, (online) Dostupné na www: <http://www.mpsv.cz/cs/7369>

v rodině, v kruhu známých a přátel, zatížen stejnými předsudky jako většina okolní společnosti vůči nezaměstnaným, se stává ze dne na den nezaměstnaným. Toto trauma co se intenzity týče je dáváno do souvislosti s úmrtím blízké osoby. O nápor na psychiku na začátku nezaměstnanosti se zaslouží šok. V dalším stádiu, kdy již šok pomine se střídá aktivita s rezignací a to v návaznosti na úspěších či neúspěších v hledání zaměstnání a v návaznosti na postoji rodiny a blízkého okolí.

Šok a neschopnost uvěřit, že opravdu práci ztratil, neschopnost se smířit se skutečností, je daným způsobem přirozená reakce jednotlivce na změnu své role. Šok je o to větší, čím jsou větší nároky kladeny na jednotlivce ze strany rodiny.

Aktivita. Aktivní hledání nového uplatnění, nového zaměstnání dodává nezaměstnanému optimismu v očekávání úspěchu. Dílčí neúspěchy zvládá velice těžce, tady hraje opět důležitou roli nejbližší okolí, které takzvaně podrží před upadnutím do beznaděje. Život v dnes častém singlu, či nevšimavá nebo naopak přespříliš náročná rodina trvajících na zachování určitého společenského statusu psychice nezaměstnaného neprospívá.

Rezignace. Ať z nedostatku duševní síly, nebo přespříliš silného tlaku blízkého okolí, nezaměstnaný nezvládá nápor neúspěchu. Uvědomuje si závažnost situace a její možný dlouhodobější charakter. Bojí se dalších nezdarů, rezignuje. Je nezbytné vnímavé chápání ze strany okolí a nutnost psychické podpory. Absence uvedeného nejednou nutí nezaměstnaného k vyhledání odborné lékařské pomoci.

Zhoršující se zdravotní stav a neshody v rodině mohou provázet nezaměstnaného po celou dobu jeho nezaměstnanosti a dlouho i potom. Nezaměstnanost je zkouškou síly psychiky a osobnosti jedince ale i jeho vztahů.

V období duben až červenec 2009 jsem prováděla dotazníkové šetření na Úřadu práce Český Krumlov mezi uchazeči o zaměstnání se zaměřením na jejich názor na práci a vztah k lidským hodnotám. Mnozí se vzhledem k mé spolupatřičnosti k nim při oslovování svěřili se svými zkušenostmi i pocity. Při dalším rozboru vlivu nezaměstnanosti na člověka a na jeho rodinu a vztahy v ní, budu s jejich dovolením jejich pocity prezentovat.

6.4. Pocit nejistoty, zklamání a vzteku

Od devadesátých let minulého století se postupně opouští trend uzavírat pracovní smlouvy na dobu neurčitou. Běžnou praxí je pracovní smlouva na dobu určitou. Dává možnost zaměstnavateli bez finančních nákladů se rozloučit s pro něj

pracovně nevyhovujícím nebo neperspektivním zaměstnancem. Je to jistým způsobem pro zaměstnavatele záruka kvalitního pracovního personálu, ale i dobré alternativní řešení jak snížit počet zaměstnanců bez nutnosti vyplácet odstupné v případě špatné ekonomické situace podniku, nebo změny technologie. Pro jedince smlouva na dobu určitou znamená na začátku motivaci k co nejlepším výkonům, aby dokázal svoji kvalitu a cenu pro zaměstnavatele a očekává jako kompenzaci perspektivu dlouhodobého zaměstnání. Problémy nastávají ale mnohdy před vypršením termínu smlouvy, kdy pracovníci neznají svoji budoucí perspektivu. Tyto pocity mají i pracovníci, kteří jsou předem informováni o propuštění. Dochází k duševnímu strádání k obavám z toho co bude dál.

Paní A. středoškolačka, pracovní smlouva na dobu určitou:

„ Pracovala jsem jak to šlo nejlépe, zůstávala jsem i přesčas. Mnohdy mi bylo nepříjemné, když jsem odcházela hned po ukončení pracovní doby, že jdu „brzy“. Moje pracovní smlouva se měnila několikrát ale vždy doby určité. Ujišťovali mne, že práci budu mít. Tři dny před vypršením smlouvy mi řekli, „ je krize, budeme muset propouštět, je nám líto“, a já byla bez práce. Mám příšerný vztek na sebe, že jsem věřila, mohla jsem hledat zaměstnání než jsem byla u nich zaměstnána a odejít, ale pořád mi tvrdili, potřebujeme vás. Jsem zklamána, že i když jsem se snažila a okrádala děti o čas, bylo to k ničemu. Nevím jestli někdy budu někomu věřit. Jsem samoživitelka mám dvě děti na škole, nevím jak to udělám. “

Pan B. vysokoškolák, 30 let, zkušenosti a jazykové znalosti v zahraničí. *„nikdo se o vás nepostará, je lepší být hloupým. Propouštěli mne s tím, že jsem chytrý a vzdělaný a že se jistě uplatním i jinde. Na pracáku mne krmí tím samým, ale nevím jestli vůbec před sebou vidí mne jako člověka. Hlavně že to všichni ví, nezaměstnaný jsem ale již třetí měsíc já. Chtěl jsem se ženit, moje holka mi řekla, že má co dělat sama se sebou, tak zase žiji u rodičů.“*

6.5. Ztráta identity a profesní perspektivy

Dlouhodobá nezaměstnanost u rychle se vyvíjejících profesí způsobuje ztrátu profesní perspektivy člověka vzdělaného v tomto oboru. Jedinec ztrácí svoji identitu spojovanou se svým vzděláním.

„Podle analytiků se za poslední roky nezměnil způsob, jakým se Češi chtějí bránit ztrátě zaměstnání. Velká část populace, konkrétně 88 procent, je ochotna v případě, že by jim hrozila nezaměstnanost, pracovat mimo svůj obor. Zhruba tři čtvrtiny lidí jsou ochotny

pracovat za nižší mzdu a 36 procent Čechů uvedlo, že by se dokázali za práci přestěhovat.“¹⁴

Příběh paní C. věk 31, vysokoškolačka, pokladní v hypermarketu. *„Po vysoké mne nikde nechtěli, chyběla mi praxe. Byla jsem čerstvě vdaná potřebovali jsme peníze na splacení hypotéky za koupi bytu. Vzala jsem jako brigádu úklid a hledala práci, po půl roce jsem si vzala úklid jako hlavní zaměstnání a začala hlídat děti o víkendech. Získala jsem alergii na čisticí prostředky a musela jsem úklid nechat. S „cejchem“ uklízečky mne nikdo nechtěl, vysokoškolský diplom mi byl k ničemu. Postoupila jsem. Dva roky jsem pracovala na pokladně hypermarketu. Dnes nemohu na záda. Do svého oboru nemohu, nemám praxi. Je tam množství novot, které já neznám. Před měsícem jsem se rozvedla, manžel chtěl manželku na úrovni, je taky vysokoškolák. Naštěstí nemáme děti a hypotéka je taky splacena. Nyní možná bude lépe, třeba budu prodavačkou v textilu.“*

6.6. Zdravotní problémy

Lidská psychika má vliv na správné fungování celého organismu. Nezaměstnanost, nápor na psychiku vyvolává řadu psychosomatických nemocí a již existující zdravotní potíže zhoršuje. Jedná se zvýšenou únavu, nespavost, depresi, bolesti hlavy, vznik žaludečních vředů, chronické problémy s páteří nebo neurotické potíže projevující se úzkostí.

Pan D. 56 let učňovská škola, naposledy řidič nákladáku, nezaměstnaný po čtvrté. *„ Třicet let jsem dělal skladníka, pak firma zkrachla. Byl jsem bez práce a styděl jsem se. Bába pořád co řeknou děti a co lidi. Já hledal ale tady v okrese nic nenašel. Manželka nechtěla být sama. Tak jsem zůstal a hledal. Lezli jsme si na nervy a pořád se hádali. Bylo mi tak těžko, že se mi mnohdy ani vstávat nechtělo. Když bába odjela na měsíc za dětmi byl jsem jako bez ducha. Když jsem nespal už dva dny a chodil jako mátoha, našel jsem flaštičku v lékárně s prášky na spaní. Vzal jsem jeden, druhý, pak mne napadlo, že deset by jich jistě stačilo, byly dost velký. Pamatuji si na tu úlevu, se kterou jsem si lehnul. Tak a bude konečně pokoj řekl jsem si. Nebyl. Nad ránem jsem se vzbudil s úpornou bolestí břicha a letěl na záchod. A lítal jsem takto zpocený tři dny. Bába tam měla schované nějaké prášky na čištění vína, ale to jsem se dozvěděl až později. Styděl jsem se jako pes. Manželce jsem se přiznal až po půl roce, když už jsem*

---

¹⁴Novinky.cz, (online). Češi se bojí o práci, ale stěhovat se kvůli ní nechtějí (citace 25.8.2009) Dostupné na [www: http://www.novinky.cz/kariera/167170-cesi-se-boji-o-praci-ale-stehovat-se-kvuli-ni-nechteji.html](http://www.novinky.cz/kariera/167170-cesi-se-boji-o-praci-ale-stehovat-se-kvuli-ni-nechteji.html)

makal. Obřečeli jsme si to oba. Bez práce jsem od té doby byl několikrát. Je to blbý, ale když je mi nejhůř myslím na ty prášky, to mne vždy nějak povzbudí.“

6.7. Soužití v rodině nezaměstnaného

Ztráta práce má dopad i na rodinu a ne pouze ve smyslu nedostatku finančních prostředků. V rodině se naruší určité zažitě zvyklosti, navíc se může změnit postavení jedince právě ztrátou statusu například živitele rodiny. Ztráta tohoto statusu je obzvlášť těžko snášena muži v konzervativních rodinách zakládajících si na tradiční roli otce živitele. Rodinné soužití se bez pochopení partnera i jeho problému a jeho podpory v aktivním hledání zaměstnání stává obtížným pro oba. Dochází k situacím, kdy nezaměstnaný partner žárlí na svého úspěšnějšího partnera, snaží se jej přespříliš kontrolovat nebo omezovat v jeho aktivitách a alespoň takto prokazovat svoji převahu. Důležité je, aby oba partneři si uvědomili situaci, kterou prožívají a přistupovali k řešení konstruktivně. Základem je být „po ruce“, když ten druhý potřebuje psychickou podporu. Nejednou se stává, že nezaměstnaný partner se bojí svěřovat v rodině ať z důvodu strachu před nepochopením, nebo neschopnosti si přiznat psychické problémy, aby si zachoval svůj status neotřesitelného. Schopnost partnerské spolupráce mezi manželi je to, co v konečném důsledku rozhodne o tom jestli překonání obtížné situace tento svazek rozbije nebo naopak posílí. V této kritické situaci by měla rodina naplnit poslání první a nejpevnější podpůrné sítě. Tuto zátěžovou životní situaci zvládají lépe lidé, kteří se mají možnost opřít o rodinu a mají možnost o situaci mluvit bez výčitek a planého litování. Upadnutí do sebelítosti brzdí aktivity, ničí psychiku a nic nevyřeší a jenom zhoršuje i již tak těžké období.

Paní E. úřednice, 42 let „ Finanční problémy mi to, že nemám zaměstnání nedělá. Manžel vydělá dost. Chybí mi ale lidi. Mám doma dceru, která má přítele, takže je pořád pryč a manžel přichází jednou za dva týdny na víkend. Jsem bez práce tři měsíce ale on o tom ještě neví. Chce mít klid a pokoj, když přijde domů. Nebýt holky, tak se zblázním.“

6.8. Traumatizující zkušenost na celý život

„Ztráty zaměstnání se aktuálně obává 31 % dotázaných („velmi + spíše pravděpodobné“). Naopak 55 % respondentů toto považuje za nepravděpodobné („spíše + velmi nepravděpodobné“) a 14 % neví. Oproti předchozím letům tedy mírně přibýlo

těch, kteří připouštějí možnost ztráty svého zaměstnání.“¹⁵ Stojí v tiskové zprávě Centra pro výzkum veřejného mínění z 21. 7. 2009 na téma: Názory veřejnosti na nezaměstnanost. Obavy, strach a očekávání zhoršení životní situace nepřispívá k duševní pohodě jednotlivce ani jeho rodiny. Nemožnost plánování, napjaté očekávání co bude dál, předpokládaná ztráta jistot, kontinuity a perspektivy jednoznačně neprospívá vztahům v rodině. Tyto obavy se ovšem nevyrovnají traumatu, které se dostaví po skutečné ztrátě zaměstnání. Čím déle nezaměstnanost trvá, o to více zanechá stopy na psychice. I když si nezaměstnaní práci opět najdou, pocity prožívané v těžkém období přetrvávají nebo se často vrací. Mají pocity méněcennosti, pochybnosti o svých schopnostech, bývají odtažitější a snaží se být méně nápadní a více zdrženliví ve svých výrocích, pokud mluví o zaměstnavatelovi mezi spolupracovníky. Přetrvává v nich pocit strachu, že opět přijdou o zaměstnání. Nenahraditelnou funkci v procesu znovuzískání sebevědomí a duševní regenerace má rodina a osoby blízké.

Pan F. 43, středoškolák, skladník „*Byl jsem se odhlásit, našel jsem si práci budu na náklad'áku. Hrozně se mi ulevilo. Doma mne nikdo nic nevyčítal, žena jenom mlčela. Když jsem přišel domů s místem jenom řekla, již bylo na čase. Doufám, že se mi to již nestane, budu klidně dělat přesčasy. Příště by mne snad žena zabila.*“

6.9. Bezdomovectví

Osobní problémy člena rodiny jednoznačně více nebo méně ovlivní další její členy. Zvládání obtížných situací záleží na síle osobnosti, na podpoře rodiny a přátel. Dlouhodobá nezaměstnanost, nízká kvalifikace, predispozice k psychické labilitě, neexistující nebo krachující rodinné zázemí mohou být příčinou tak extrémního sociálního vyloučení jakým je bezdomovectví.“ Mezi objektivní, nebo strukturální příčiny bezdomovectví řadíme nezaměstnanost, nebo, nekonkurenceschopnost na trhu práce, absence finančně dostupného bydlení. Subjektivními, vnitřními příčinami mohou být např. domácí násilí, psychiatrická diagnóza (často alkoholismus, toxikomanie, maniodepresivita, schizofrenie), nebo porucha chování (emoční labilita). Často jsou tyto dvě skupiny příčin propojené a v důsledku bezdomovectví se k nim přidávají další příčiny, které bezdomovcům brání se vrátit k obyčejnému životu.“¹⁶ Bezdomovectví

---

¹⁵Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, Eu90721, (online)Tisková zpráva, cit.30.8.2009) Dostupné na [www: http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100941s_Eu90721.pdf](http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100941s_Eu90721.pdf)

¹⁶Patro.cz,Bezdomovectví (cit.30.8.2009). Dostupné na (online): <http://www.bezdomovci.estranky.cz/stranka/definice-bezdomovectvi>

je sociálním jevem, který se týká větších měst, ovšem vlivem zhoršení ekonomické situace, ve větší či menší míře hrozí v současné době i menším městům.

Paní G. 49, dojička. „*Syn se zabil na motorce, manžel mne léta bil jak žito. Žila jsem tři roky s přítelem, ale ten taky začal pít, co přišel o práci. Když se na statku prodali krávy a já přišla o místo, tak mne vyhodil. No alespoň, že mne nikdo netluče. Ted' je to dobré není zima jde to venku vydržet. Kamarádka mne občas pustí se u nich umýt. Je to blbý, ale já občas smrdím když je teplo. Potřebuji najít cokoliv kde mne dají bydlení, umím makat. Nechci zůstat na ulici, spát můžu na madraci, ale chci se v klidu alespoň umýt. No alespoň že mne nikdo nebije“.*

6.10. Česká společnost a nezaměstnanost

Velká část české společnosti nezaměstnané ve většině případů posuzuje jako neschopné a líné. Mnozí lidé si možnost stát se nezaměstnaným vůbec nepřipouští a žijí v milné představě, že jim se to stát nemůže, že toto postihuje jen ty, kteří se nějakým způsobem odlišují. O to větší psychický tlak na sobě pak pociťuje jedinec, který práci ztratí. Nezaměstnaností se jejich vztah k okolní společnosti změní. Ztratí pozitivní status zaměstnance a nechtěně si přisuzují, nebo spíše je jim společností, mnohdy přáteli a rodinou přisouzen negativní status nezaměstnaného. Co se jeví společnosti normální dnes nemusela před deseti lety přijímat jako normální ta samá společnost. Vývoj a myšlení společnosti podléhá dynamice, která je ovlivněna změnou společenských poměrů, hodnotovou orientací společnosti a nemálo s dnes vším hýbající ekonomikou. Příklady z tisku: „Lidé zřejmě díky krizi uznávají, že mezi nezaměstnané se dostávají i lidé, kteří o práci zájem mají,“ uvádí průzkum. V roce 2007 neměli nezaměstnaní opravdový zájem o práci podle 53 procent respondentů, loni to bylo 54 procent a v roce 1993 dokonce 58 procent, připomněla agentura STEM.¹⁷ „Hodnocení šancí nezaměstnaných při hledání práce je ovlivněno celkovým zhoršením ekonomické situace. Pokud jde o shánění zaměstnání, více než polovina lidí zastává názor, že většina nezaměstnaných si není schopna sehnat vhodnou práci, čtvrtina dotázaných tvrdí, že většina nezaměstnaných nemůže sehnat vůbec žádnou práci a pouze 18 procent se domnívá, že nezaměstnaní jednoduše nemají zájem pracovat.“¹⁸

---

¹⁷ Novinky.cz. (online) V krizi si méně Čechů myslí, že nezaměstnaní nechtějí pracovat (cit.31.8.2009) Dostupné na [www: http://www.novinky.cz/kariera/166928-v-krizi-si-mene-cechu-mysli-ze-nezamestnani-nechteji-pracovat.html](http://www.novinky.cz/kariera/166928-v-krizi-si-mene-cechu-mysli-ze-nezamestnani-nechteji-pracovat.html)

¹⁸Deník veřejné správy, (online) (cit.31.8.2009) Dostupné na [www: http://www.denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6385208](http://www.denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6385208)

Nová generace, vstupující do ekonomické sféry života, ve které je již přítomna nezaměstnanost jako společenský jev, vnímá tento stav z hlediska existence toho jevu jako sem patřící a tím i de facto nepříjemnost, která může postihnout kohokoliv, ať je pracovitý sebevíc. Je tady patrný posun ve smýšlení společnosti, což následně může a bude ovlivňovat myšlení různých sociálních skupin a v konečném důsledku bude mít vliv na jedince, který již při ztrátě zaměstnání nebude smýšlet o sobě jako o zkrachovalci ale o člověku, který se dostal do problematické životní situace, kterou musí řešit.

6.10.1. Shrnutí

Ztráta zaměstnání je jednoznačným stresovým faktorem pro jednotlivce i jeho rodinu. Je ohrožena jedena ze základních funkcí této pro společnost důležité sociální skupiny, funkce ekonomická. Současná materiálně orientovaná společnost a nové pojetí rodiny postavení nezaměstnaného ztěžuje ze dvou hledisek. Z hlediska sociálního statusu a z hlediska ekonomického zajištění sebe i rodiny. Neexistence silného emocionálního zázemí, kdy rodinný život se zúží pouze na zajišťování jistého životního standardu se při ztrátě zaměstnání silně otrásá. V posledních letech došlo k přesunu celé řady běžných rodinných aktivit na pracoviště, jako oslava svátků, narozenin, běžně na pracovištích vznikají těsnější mezilidské vztahy. Mnozí jsou častěji schopni se svými starostmi a problémy se svěřit spolupracovníkům, nežli partnerům a partnerkám. Tím, že ztrácejí zaměstnání nejednou ztratí i lidi, u nichž hledali řešení, podporu a zároveň stojí před problémem materiálně překlenout období nezaměstnanosti. Existuje více možností jak se se situací vyrovnat, člověk se jí může poddat a nechat se ovlivnit, nebo ne a bojovat a sám svoji situaci ovlivnit. Tady především záleží na schopnosti člověka bojovat s překážkami, na jeho snaze a na kvalitě vztahů v rámci rodiny. Je důležité si uvědomit, nemít práci není ostuda. Ostudou je, když jí člověk nehledá, nebo se jí záměrně vyhýbá. Nemít práci je záležitostí určitého úseku života a ne trvalý stav.

7. Workoholismus

Když jedinec ztratí zaměstnání, dočasně ztrácí svoji ekonomickou aktivitu, musí se naučit umět vypořádat se se svým novým statutem a svoji aktivitou překlenout toto těžké období. Má zájem a chce zabezpečit sebe, svoji rodinu, dosáhnout uspokojení

a pocitu seberealizace i za cenu možných kompromisů, ke kterým ho nejdříve nutí potřeba rodiny nebo zrovna stav ekonomiky. Ať se pohled naší konformní společnosti na nezaměstnané mění jakkoliv pomalu, pravdou je, že většina lidí, kteří práci ztratí, pracovat chce. Důkazem toho jak konzumní společnost staví materiální hodnoty nad jiné je fakt, že na jedné straně odsuzuje nezaměstnané a na straně druhé obdivuje workholiky, přestože v konečném důsledku oba tyto jevy stejně záporně ovlivňují jak jedince tak jeho vztahy .

Rozdíl mezi nezaměstnaným a workholikem je na první pohled patrný. Je to ovšem pouze takzvaně zvenčí. Jeden práci nemá druhý práci má a navíc je to dřič. Co se děje uvnitř komunity, sociální skupiny, znají pouze ti, kterých se to týká. Společným jmenovatelem těchto dvou protipólů je práce. Za problémy, které nastávají a podrobují zatěžkávající zkoušce vzájemné vztahy, stojí práce.

7.1. Co je workoholismus

Workoholismus je „závislost na práci“. Pojem vznikl ve Spojených státech amerických analogií s alkoholismem, kdy se za základ slova vzalo anglické work, tedy práce. Z uvedeného pojmu vzniklo pojmenování člověka závislého na práci - workoholik.

„Mezinárodní klasifikace nemocí 10. revize, která u nás platí od roku 1992, označuje závislost statistickým kódem F1_.2. (znak _ před desetinou tečkou slouží k doplnění látky, na niž závislost vzniká). Je to skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenomenů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více.“¹⁹

“Slovo workoholik vzniklo po vzoru “alkoholik” a v podobě “workaholic” se vyskytuje v americké angličtině. Ve Spojených státech ho začali používat zhruba od šedesátých let tohoto století. ‘Závislost na práci’ (anglicky work addiction) je pojem novější a označuje přibližně totéž. Workoholik a podobné tvary jsou počestnými variantami původního anglického workaholic.”²⁰ Pokud budu rozebírat otázku workoholismu na pozadí mezilidských a rodinných vztahů je potřeba si vyjasnit cestu jak se může jedinec stát workholikem a jaké jsou jeho vztahy se svým nejbližším

---

¹⁹Centrum služeb následní péče pro ženy ALMA, (online) (cit.31.8.2009) Dostupné na [www: http://www.alfemina.cz/centrum/zavislo.htm](http://www.alfemina.cz/centrum/zavislo.htm)

²⁰ Nešpor, Karel. *Závislost na práci*, 1.vyd. Praha ,1999. s. 14

okolím. Hledat odpověď, co znamená práce pro člověka, který je na ní závislý a co znamená společný život pro rodinu s člověkem závislým na práci.

7.1.1. Jak se rodí workoholici

Člověk se workoholikem nerodí, stane jím. Přesto, že okolí člověka přetváří ovlivňuje, prvotní impulz ke sklonu stát se workoholikem se přináší do dospělosti z dětství. „Někteří psychologové popisují u závislých na práci problematiku sebevědomí, které je založené hlavně na pracovních úspěších. Neúspěch v pracovní oblasti pak tito lidé prožívají zvláště trýznivě.“²¹ Riziky, které mohou vyvolat pozdější workoholismus jsou:

Velké nároky kladené na dítě

Dítě chodí do školy, musí chodit na klavír, na housle, do sportovního kroužku, musí být všestranné, učit se dobře, chovat se dobře, být na pomoc prarodičům, vydělávat si na kapesné. Dítě je v jednom kole. Povinnosti a zase jenom povinnosti. Je pravda, že se předejde lenošení a zahálce, ale nezbyvá čas na „dětství“.

Nadměrná aktivita s poruchami pozornosti

Ač tyto děti jsou inteligentní neudrží dlouho pozornost a proto nemívají očekávané stejně dobré výsledky jako jejich vrstevníci. Jsou více neposedné než to bývá obvyklé, ale vydrží sedět dlouhé hodiny u počítačových her. Tato jejich urputnost a vytrvalost se mnohdy přenesou do pracovního rytmu.

Takzvané rodičovské dítě

Absence otce, nebo jeho častá nepřítomnost staví dítě do role náhradního rodiče. V naprosté většině je tato role přisouzená nejstaršímu ze sourozenců. Dítě se snaží, ovšem není možné, aby plnohodnotně nahradil absenci dospělého. Má pocit selhání a pocit, že by měl pracovat více. Tento pocit přenáší do dospělosti, kde pracuje ještě více, aby měl pocit, že se zavděčil.

Závislost na práci u rodičů

V rodině je zafixováno kladné hodnocení pouze u pracovních úspěchů. Dalším hodnotám, nebo jiných úspěchům není přikládán stejně velký význam. Dítě je vedeno ve šlépějích rodiče, (rodičů) a je mu předkládán názor, pokud jsi úspěšný ve své

---

²¹ Nešpor, Karel. *Závislost na práci*, 1.vyd. Praha, 1999. s. 43

činnosti jsi někdo, pokud ne, jsi nikdo. V dospělosti může pak dítě zastávat stejný názor, nebo naopak tento názor striktně odmítnout.

Z uvedeného je patrné, že výchovou dětí, preferováním pouze některých lidských potřeb může rodina takzvaně zadělat na problémy další generace.

7.2. Workholik nebo pracovitý

Rozjezd nové firmy, začátek podnikání, změna pracovní činnosti, nové zaměstnání, termínovaná práce, to vše vysvětluje potřebu většího a intenzivního pracovního nasazení. Jsou to nárazové činnosti které vyžadují oproti běžnému režimu několikanásobně vyšší zaujatost k práci než to bývá obvyklé. Jsou to situace, které jsou racionálně zdůvodnitelné a jistě pochopitelné pro rodinu. Každý začátek je těžký. Důležité je vědět, kdy přestat. Tenká hranice se mezi pracovitostí a workoholismem velice snadno překročí. Takovým zdravým barometrem a varováním před sklouznutím do workoholismu můžou být mezilidské vztahy v rámci rodiny. Každá normální rodina je schopna tolerovat a chápat nárazové potřeby vyplývající z konkrétní situace a přizpůsobit se jí. Pokud ovšem tato situace pomine a přesto vzrůstá napětí, nedostatek času přetrvává, komunikace místo toho aby se zlepšila se zhoršuje a vztahy se stávají čím dál povrchnějšími, je nejvyšší čas ke konsolidaci a přehodnocení vztahu člena rodiny k práci. V případě, že budeme vycházet ze skutečnosti, že workoholismus je závislost a naopak pracovitost je jedna z lidských vlastností tak snadno tyto často zaměňované pojmy můžeme popsat několika charakteristikami.

Workholik

Má neustále nutkání pracovat a myslí jenom na práci. Spěchá, ne proto aby po ukončení práce odpočíval, ale aby mohl zase opět pracovat.

Jelikož pořád má na mysli především práci a zase opět práci, na sliby zapomíná a tak je neplní.

Mezilidské vztahy udržuje na úrovni pracovních vztahů a doma je schopen komunikovat opět jenom o práci, což potřebám rodiny zcela nevyhovuje.

Jelikož miluje pracovat, nemá žádné koníčky. Práce je jeho koníček.

Člověk pracovitý

Pracuje rád, ale ví kdy má přestat. Baví ho i jiné činnosti.

Nespěchá umí vychutnat i pomalé tempo, je pečlivý a umí odhadnout své možnosti.

Zachovává a vytváří dobré vztahy jak v rodině tak s okolím. Má kamarády, přátele.

Má vlastní koníčky, kterým se věnuje se stejnou pečlivostí jako své práci.

7.3. Diagnóza: workholik

Žije jen svou prací, je to workoholik. Věta takto vyslovena vyznívá, jako by označení workoholik bylo lichotkou. Ale workoholismus je nemoc a může vám rozvrátit celý život.

Paní H. věk 47 žije s workoholikiem. Svěřila se mi s jedním z momentů svého života. *„Potkala jsem jeho kolegu, básnil o něm jako o dobrém kamarádovi, obětavém a pracovitém člověku, ale s lítostivým úsměvem ke mne poznamenal ale žít bych s ním nechtěl.“*

Pro ujasnění a potvrzení závislosti na práci je používáno několik dotazníků. Nejzajímavějším se mi zdá dotazník závislosti na práci podle Dr. J. Fearinga a to z důvodu, že není natolik strohý jako ostatní, a velice dobře se dají některé jeho otázky interpretovat při běžném rozhovoru. Svým dotazníkem o vztahu k práci a lidským hodnotám jsem oslovila ne jenom nezaměstnané ale i lidi, kteří se mnohdy za workoholiky nepovažují, ba dokonce toto pojmenování dotčeně odmítají, ale jejich nejbližší o nich smýšlí jinak. Zajímala mne rozdílnost nebo právě naopak podobnost jejich odpovědí na otázky obsažené v dotazníku.

Fearingův dotazník zní následovně.

„1. Jaké procento času věnujete práci ve srovnání s časem, který trávíte s rodinou, přáteli apod.? Působí váš pracovní rozvrh problémy ve vašem osobním a sociálním životě?

2. Cítíte bezmoc a špatně se ovládáte v době, kdy máte přijmout omezení ve vztahu k práci, jít domů a denní práci ukončit?

3. I když jste finančně úspěšní a ve svém podniku či oboru vážení, dělá vám těžkosti se těšit z výsledků své práce?

4. Nedodržujete sliby ohledně pracovního rozvrhu, služebních cest a dalších pracovních aktivit dané sobě, rodině a přátelům?

5. Dělá vám problémy nechat věci být a práci odložit?

6. Ovlivnil způsob vaší práce negativně důvěrné vztahy, společenský život a vaše zájmy, které vás dříve těšily, jako jsou dovolené, rybaření, sporty, kultura, četba?
7. Je pro vás obtížné se odpooutat od práce, když jste na dovolené, případně volno či dovolenou přerušujete a nebo se při ní zabýváte pracovními telefonáty, přenosným počítačem, apod.?
8. Zhoršilo se v důsledku pracovního přetížení vaše tělesné zdraví? Ublížoval jste si nadměrnou prací, ačkoliv vás před tím varoval lékař, terapeut, kolega nebo nadřízený?
9. Překvapilo vás, jak snadno se v poslední době rozčílíte a rozzuříte? Musí kolem vás chodit lidé po špičkách, abyste se na ně nerozhněvali? Je to horší než dříve? Když vám něco způsobí duševní bolest, utíkáte před nepříjemnými pocity k práci?
10. Pokoušel jste se neúspěšně omezit nadměrnou pracovní zátěž? Stávalo se, že jste sliboval trávit více času např. doma, s dětmi, cvičením, koníčky, takové sliby jste ale nedodržel?²²

Při třech nebo více kladných odpovědích lze vyslovit podezření na závislost na práci.

Stát se workoholikem je stejně snadné jako přijít nechtěně o práci. Několik postřehů k chování se workholiků a odezvy v rodině.

Pořád není doma: „*když dlouho po skončení pracovní doby nechodil tak jsem mu volala do práce, kdy ho uvidím. Řekl třeba dodělám práci a za půl hodiny jsem doma. Přišel za hodinu, za dvě, nebo vůbec. Pracoval třeba celou noc. Pak jsem již nevolala, pokud něco hořelo raději jsem mu poslala mail.*“

Zanedbává vztahy. „*Vždy, když jsem udělala „scénu“, že si mne nevšimá a zanedbává mne i děti, měla jsem ho po tři dny doma po pracovní době třeba i s prací, kterou doma dodělával, ale byl. Pak to ale zase sklouzlo do starých kolejí. Nikdy nestíhal. Děti se pořád po něm ptali. Ptali se proč je tatínek pořád v práci. Když nešel tak jsem začala dětem říkat, že musel do Písku. Tak za půlroku se mne pani učitelka ve školce zeptala. „A ten Váš pracuje v Písku?“*“

Dovolená. „*Byly jsme na dovolené, já šla do salónu krásy, s tím, že si mne vyzvedne. Když nechodil a já ho začala hledat, našla jsem ho na veřejném internetu, jak si prohlíží pracovní maily.*“

Workoholismus, je závislost na práci a postihuje různé lidi, workholikem se může stát také žena v domácnosti.

Závislost na čemkoliv má různé podoby. U závislosti na práci to taky není jinak.

---

²² Nešpor, Karel. *Závislost na práci*, 1.vyd. Praha, 1999. s. 16

Dle toho jakým způsobem a formou se tato záležitost projevuje, dle Poppelreutera se dají dělit workoholici na různé typy. Vyjmenuji ve vlastním podání.

Dobrák.

Pracuje aby se všem zavděčil, byl oblíbený. Nechá se využívat i zneužívat zapomíná ovšem na sebe a na nejbližší.

Startér

Neustále hledá nové podněty, nesnáší nudu. Hledává nové úkoly, ovšem je nedotahuje.

Rozpolcenec

Člověk sice zahloubený do sebe ale prahnoucí po vztazích s druhými lidmi, který se ale zároveň těchto vztahů bojí a tak před vnitřním konfliktem utíká k práci.

Šprt

Bojí se neúspěchu, mnohdy si je nejistý a předpokládá, že neúspěchu se vyhne zvýšenou pracovní činností.

Pedant

Jeho mottem je pořádek, pravidla, disciplína. Bývá pro něj neskutečným problémem přijmout nové myšlenky, nápady, přesto, že by mu mohly usnadnit práci.

Velikáš

Jde mu především o obdiv, uznání a vliv. Přeceňuje svoji a podceňuje práci jiných. Neumí pracovat v týmu, bývá neoblíbený jak u spolupracovníků tak u podřízených. Nikdo nemůže být tak dokonalý jak on.

Můj známý, který byl přesvědčen, že dle všech příznaků má nadřizenou workoholičku tohoto typu se mi svěřil. „*Měl jsem vypracovat zprávu. Když byla hotova předložil jsem jí ke schválení. Šéfka půlku přeškrtnala a dopsala své myšlenky a vrátila k přepracování. Po přepracování dle jejich pokynů jsem zprávu opět předložil ke schválení. Opět se mi vrátila se škrty. Zajímavé ovšem je, že škrtnala myšlenky, které již pocházely od ní. Podle ní jsou všichni hloupí jenom ona dokonalá.*“ Nevěřila jsem i když s workholiky mám sama jisté zkušenosti. Osobně jsem jí požádala jestli by mi byla ochotna odpovědět na dotazník. Svoučila. Je to jediný dotazník, který byl dotazovaným opravován.

Workoholismus je závislost. Závislost je nemoc a jako každá nemoc má své stádia.

Ranní stádium

Workoholik vzhlížející se v práci se jí pomalu ale bezpečně oddá. Nemůže být bez práce.

Střední stádium

Vznikají problémy ve vztazích. Zaniká společenský život a vytrácí se život rodinný i osobní.

Pozdní stádium

Narůstají pracovní problémy, vztahové problémy, zhoršuje se celkový zdravotní stav. Zdravotní potíže v pozdním stadiu závislosti na práci jsou stejné nebo velice podobné jako zdravotní potíže dlouhodobě nezaměstnaných. Možná tento novinový článek byť je ze zahraničí by mohl být varováním pro všechny závislé a pro ty, kterým na nich ještě záleží.

„Japonský počítačový expert, který se zabýval problémem přechodu počítačových systémů na letopočet 2000, spáchal z vyčerpání sebevraždu skokem z okna bytu ve výškové budově. Informoval o tom včera japonský deník Asahi šimbun. Vdova po čtyřicetiletém odborníkovi požádala manželova zaměstnavatele o kompenzaci, protože její muž se podle ní "upracoval k smrti". Muž, který spáchal sebevraždu, měl za úkol vyřešit pro ocelářskou společnost tzv. problém Y2K, tedy přechod počítačových systémů přes letopočet roku 2000. Starší systémy se totiž nemusí vyrovnat s novým letopočtem začínajícím číslicí dvě a nízkými čísly na konci, neboť dokážou rozeznat jen datum s dvojčíslím. Vdova tvrdí, že manžel pracoval na problému i doma, a to denně do dvou hodin v noci, protože společnost mu darovala domů počítač jako odměnu. Přes den měl na starosti personál, a když mu přidali další podřízené, poprvé manželce řekl, že chce zemřít. Lékař mu předepsal léky a doporučil mu vysadit, ale krátce potom se muž zabil. Přepřacování vedoucí k smrti jsou v Japonsku časté a existuje pro ně také termín - karoši. Oficiálně se uvádí, že v Japonsku je ročně příliš velké pracovní vypětí příčinou asi stovky sebevražd. Odborníci z oboru psychiatrie se domnívají, že skutečné číslo je mnohem vyšší.“²³

Karoši, jak japonci nazývají smrt z práce, není problémem jenom východní polokoule ale čím dál žhavějším problémem jiných vyspělých zemí a jedinců, kteří sklou k workoholismu mají.

Vzhlížení se ve své práci spolu s nevšimavostí vytvářejí výbušnou směs pod rodinným krbem. Je pouze otázkou času, kdy vylétne jiskra a nastane krach rodiny.

---

²³Japonsko.tnet.cz, (online) Kuriozity, (cit.31.8.2009) Dostupné na [www: http://www.japonsko.tnet.cz/zpravy_kuriozity.htm](http://www.japonsko.tnet.cz/zpravy_kuriozity.htm)

Rodiny, kterou okolí vnímalo jako naprosto spořádanou ne-li vzorovou. Jak to ve skutečnost v rodině workholika vypadá?

7.4. Soužití v rodině Workholika

Mnozí workholici zdůvodňují svoji pracovní zaujatost problémy v rodině. Málokdy se ovšem zamýšlí nad příčinami těchto problémů. Nejednou totiž příčinou problémů v rodině je nepřítomnost otce, partnera ať již u důležitých rozhodnutích nebo jenom tak pro pocit rodinné pohody a pocit sounáležitosti.

Člověk závislý na práci své okolí vnímá ze svého úhlu pohledu. Je tak zaujat svojí prací, že není schopen vnímat co prožívají nejbližší. Nejvěrohodněji popisuje portrét workholika a jeho partnerky MUDr. Karel Nešpor, CSc. v publikaci *Závislost na práci*.

„Portrét typického člověka závislého na práci a jeho fungování v rodině, jak se rýsuje v novější odborné literatuře, lze shrnout přibližně následovně: Člověk závislý na práci věnuje nepřiměřeně času práci. Důvodem mohou být pocity méněcennosti, nutková obrana proto úzkosti, potřeba uznání, strach z intimity a sexu. Závislý na práci si zpravidla vybírá manželku, která se od něj liší než aby se mu podobala a má ve vztahu k ní nadměrná očekávání. Vyžaduje také mnohem více od svých dětí, než by bylo rozumné. Volný čas má tendenci zaplňovat prací. V manželském konfliktu si závislý na práci většinou počíná vyhybavě, nebo používá pasivní agresi (např. uražené mlčení). Lidé závislí na práci také častěji navazují povrchní mimomanželské vztahy a mají menší zájem o sex v manželství. Mohou mít také sexuální problémy. Mají větší sklon k závislosti na alkoholu na k jeho škodlivému užívání.

Tento nepřiliš radostný obrázek si nyní doplníme portrétem typické partnerky člověka závislého na práci: Cítí se odstrčená, nedocenená a nemilovaná, má dojem, že veškerá tíha a odpovědnost za chod rodiny a výchovu dětí spočívá čistě na ni. Cítí, že pro manžela je v nejlepším případě až na druhém místě za jeho prací. Vnímá se jako jakýsi přívažek partnera, který chce být středem pozornosti. Má dojem, že s ní okolí (včetně např. partnerových rodičů) manipuluje. Snaží se (většinou marně) upoutat partnerovu pozornost. Vztah vnímá jako neradostný bez volného času a zábavy. Má pocity viny z toho, že si dělá nároky na partnerův čas, zatímco ho jeho okolí často vnímá jako skvělého a bezchybného. Cítí se vedle partnera méněcenná, protože nestačí jeho pracovnímu tempu a protože si její práce okolí dostatečně necení. Někdy má dokonce

pochybnosti o svém duševním zdraví, zejména když se objevuje pro okolí naprosto nepochopitelná nespokojenost.“²⁴

S autorem výše citovaného na základě svých poznatků a zjištění mohu jenom souhlasit.

7.4.1. Shrnutí

Člověk je tvor myslící, tvořící usilující měnit své prostředí. Člověk a práce vždy patřili k sobě a patřit budou. Jeden bez druhého bude vždy neúplné. Práci člověk potřebuje, ale jak se říká „Všeho s mírou“. V případě workohlistu je to víc než pravda. Je to alarmující skutečnost, která se i když jako „něco“ nezdravého pomalu uznává ale pořád je více lidmi brán za klad, než zápor. Každá závislost je špatná i ta na pohled chvályhodná, pokud postihuje člověka i jeho nejtěsnější vazby. Bez placené práce člověk není schopen zabezpečit své potřeby. Práce je ale i faktor, který zabezpečuje člověku sebeuspokojení. Důležité je si ovšem uvědomit, že uspokojení sama sebe pocitem důležitosti a nejbližších pouze materiálními statky není zrovna ta nejvyšší hodnota, která se v tak intimní sociální skupině jako rodina očekává. Když se obětavost, dobrý záměr a potřeba uspokojit své ambice přespříliš přehánění může být záhubou jedince samotného, ale i jeho rodinných vztahů. Zní to paradoxně, ale jsem přesvědčena, že i když je v rodině méně materiálních statků, ale více pohody, je více jistoty a štěstí, než když je to naopak.

„Manžel je workoholik. Když začal podnikat a postavil se na vlastní nohy, byla jsem na něj hrdá. Nevadilo mi, že pracoval ve dne v noci. Teď se rozvádíme a psychické problémy nemá jen on. Antidepresiva užívám i já,“ vypráví pětáctyřicetiletá paní Zuzana.“²⁵

8. Kdo je na tom lépe

Workoholik

Je závislý na práci, práci potřebuje.

Práci potřebuje především aby uspokojil svoji potřebu seberealizace, a opatřil prostředky k uspokojování svých fyziologických potřeb.

---

²⁴ Nešpor, Karel. *Závislost na práci*, 1.vyd. Praha, 1999. s. 94

²⁵ Měsíčník Zdraví.cz (online) (cit.31.8.2009) Dostupné na [www: http://www.mesicnikzdravi.cz/vztahy/kdyz.htm](http://www.mesicnikzdravi.cz/vztahy/kdyz.htm)

Tady musím podotknout, že by se mnou mnozí workholici nesouhlasili a pořadí přehodili, ovšem i kdyby pracovali s menší urputností jejich plat by tady byl pořád. Workoholismus ovlivňuje psychiku jedince a podstatnou měrou zasahuje i do jeho vztahů s nejbližším okolím.

Workoholik pro svoji závislost v rozvinutém stádiu většinou již nenachází pochopení v blízké rodině. Rodina ho odrazuje od přespřílišného vzhlížení se v práci, rozpadne se nebo rezignuje a začne žít po svém.

Workoholickou pracovitost obdivuje okolí.

Nezaměstnaný

Práci ztratil, ale práci potřebuje.

Práci potřebuje, aby si opatřil prostředky k uspokojování svých fyziologických potřeb, práci si hledá aby dokázal sám sobě, že je opět schopen se zařadit do sociální skupiny zaměstnaných. Zkušenosti z nezaměstnanosti ho mohou poznamenat, ale vědomí, že dokázal vyřešit dočasný problém ho posílí.

Nezaměstnanost je nápor na psychiku jedince a tím i ovlivňuje soužití a jeho vztahy s rodinou a s nejbližším okolím.

Problémy nezaměstnaného, jeho pocity se ve většině případů setkávají s pochopením v rodině. Nezaměstnanost je jev, který člověk není schopen zcela ovlivnit. Může pracovat sebelépe a přesto může o práci přijít. Zdravé rodinné zázemí je schopno tuto skutečnost akceptovat.

Společnost vnímá nezaměstnaného jako člověka, který selhal a je pro ní přítěží.

Můj názor je jednoznačný, lépe na tom bude ten, který je schopen problém vyřešit a po vyřešení nezůstane sám a osamocen. Člověk je myslící tvor a od toho je člověkem aby byl schopen svým konáním svůj osud ovlivnit.

9. Práce a rodina

V celé své práci jsem se zaměřovala na dvě hlavní faktory, které se navzájem jednoznačně ovlivňují. Práce a rodina. I když je člověk v pracovním procesu pojímán jako jedinec, (nikoliv jako rodina ta a ta), on sám nestojí osamocen mimo společnost a citové vztahy. I když člověk žije „sólo“, jsou tady další interakce s okolím, známými přáteli i se širší rodinou. Jedinec se svojí prací, se záležitostmi kolem ní, svými osobními pocity, vnímáním sama sebe, tvoří celek. Tento malý celek je součástí velkého

celku, tvoří součást stavebnice. To může být společnost, vazby přátelské a především rodinné. Člověk je tvor společenský, vždy chtěl a bude chtít někam patřit, být součástí celku. Jeho pocity štěstí, spokojenosti, sebeúcty a sebeuplatnění mají vliv ne jenom na něho samotného, ale i na jeho blízké okolí a v konečném důsledku i na společenské klima ve společnosti. Jak nezaměstnanost tak i workoholizmus je vybočením z optimálního stavu. Jsou schopny narušit zdravou a bezproblémovou koexistenci člověka jak s přáteli tak s rodinou a v důsledku tohoto svého stavu mění pohled jedince na společnost a naopak pohled společnosti na jedince.

Nejužší vazby si člověk vytváří v rodině. Je to prvotní sociální síť, kde se předpokládá první a zásadní pomoc i pochopení. Je to místo, kde se lidi mohou nejlépe vzájemně podpořit a pochopit, nebo nejvíce ublížit.

Bez práce nejsou koláče, říká české pořekadlo. Bez sounáležitosti neexistuje skutečná rodina, to zas zná od narození každý z nás. Pro harmonický stav a zdravé a společensky žádoucí soužití v této primární skupině je potřebné obojí. Myslím tím optimální míru práce a optimální míru pochopení a podpory v rodině. Nedostatkem jednoho nebo obojího dochází velice často k rodinným rozvratům, kterým by změnou postoje nebo větší mírou pochopení šlo zabránit.

Paní H. po rozvodu s workholikem. *„Můj přítel není podnikatel, má zcela obyčejnou práci a nemá ani tolik peněz, jsme ale hodně spolu. Je s ním legrace. Konečně mám pocit, že jsem žena a jsem šťastná.“*

Práce má jednoznačně vliv člověka stejně jak jeho vztahy, na jeho smýšlení a smýšlení okolí o něm. Můj dotazník se zaměřuje na vztah a pojmání práce člověkem a na jeho pomyslný řebříček hodnot. Moje osobní zkušenost. Nezaměstnaní v naprosté většině případů byli ochotni spolupracovat. Možná ve mne viděli osobu, která je jim ochotna naslouchat. S workholiky jsem měla o hodně více práce. V mnoha případech odmítli, jednak proto, že se za závislé na práci nepovažují a podruhé jak jinak než z nedostatku času.

10. Dotazníkové šetření

Ve svém dotazníkovém šetření jsem se především zaměřila na dva druhy respondentů a to na nezaměstnané a workholiky. Mým cílem bylo zjistit jaký mají vztah k práci, jak jí pojmají, jak vnímají vliv práce na sebe, na své rodiny a jaký si kdo staví

žebříček životních hodnot. Mimo dotazu na věk, pohlaví a vzdělání byly položeny otázky:

Co pro Vás znamená práce?

Kolik času jste ochoten/a věnovat práci denně, kolik by jste věnoval/a ?

Máte mimopracovní zájmy, koníčky ?

Ovlivňuje Vás Vaše zaměstnání nebo skutečnost, že jste nezaměstnán/a ?

Ovlivňuje Vaši rodinu Vaše zaměstnání nebo skutečnost, že jste nezaměstnán/a ?

Vaše zaměstnání nebo skutečnost, že nejste zaměstnán/a Vám činí potíže ve směru:

Jste spokojen/a se svým současným stavem (se svým zaměstnáním nebo skutečností, že zaměstnání nemáte)?

Vaše rozhodnutí změnit současný stav by vyplývalo především z potřeb:

Bojíte se, že by jste mohl/a přijít o zaměstnání, nebo toho, že zaměstnání nenajdete?

Označte prosím pořadí důležitosti (žebříček hodnot).

V provedeném dotazníkovém šetření odpovědělo 66 nezaměstnaných ve věku od 25 let do 59 let z 608 registrovaných uchazečů o práci v Českém Krumlově, což v procentuálním vyjádření činí 10,85 %. Z kategorie osob přespříliš zaměstnaných odpovědělo 20 osob.

10.1. Otázka: Co pro Vás znamená práce?

Z celkového počtu 86 dotázaných na tuto otázku odpovědělo:

40 osob - Prostředek k uspokojení potřeb – pravidelnou mzdu.

16 osob - Kontakt s lidmi – být součástí kolektivu, patřit někam.

16 osob - Seberealizaci – mohu ukázat co umím, čeho jsem schopen.

11 osob - Sebeuspokojení – pracovat mne baví.

3 osoby - Pracovat se musí, aby se mohlo normálně žít – nutné zlo.

U nezaměstnaných respondentů (66) odpovědi na tuto otázku se rozložily následovně:

38 osob - Prostředek k uspokojení potřeb – pravidelnou mzdu.

10 osob - Kontakt s lidmi – být součástí kolektivu, patřit někam.

10 osob - Seberealizaci – mohu ukázat co umím, čeho jsem schopen.

5 osob - Sebeuspokojení – pracovat mne baví.

3 osoby - Pracovat se musí, aby se mohlo normálně žít – nutné zlo.

U workoholiků (20) bylo odpovězeno takto:

- 6 osob - Kontakt s lidmi – být součástí kolektivu, patřit někam.
- 6 osob - Sebeuspokojení – pracovat mne baví.
- 6 osob - Seberealizaci – mohu ukázat co umím, čeho jsem schopen.
- 2 osoby - Prostředek k uspokojení potřeb – pravidelnou mzdu.

Z uvedeného je jednoznačně vidět, že jedinec nejdříve potřebuje uspokojit své základní potřeby a teprve pak se ohlíží po vyšších cílech. Rozdílnost cílu těchto dvou skupin dotázaných jednoznačně vyplývá z jejich stavu, což je aktivní účast na trhu práce nebo vyloučení z něj, teda placené zaměstnání - práce.

Podrobný přehled dle pohlaví, věku, stavu a vzdělání znázorňuje tabulka číslo 2-6.

10.2. Otázka: Kolik času jste ochoten/a věnovat práci denně, kolik by jste věnoval/a ?

Z celkového počtu 86 dotázaných na tuto otázku odpovědělo:

- 46 osob – 8 hodin.
- 15 osob – Více než 10 hodin.
- 11 osob – 10 hodin.
- 9 osob – Je ochoten si vzít práci i domů.
- 5 osob – 6 hodin.

Odpovědi nezaměstnaných (66) jsou rozloženy následovně:

- 46 osob – 8 hodin.
- 6 osob – 10 hodin.
- 6 osob – Více než 10 hodin.
- 5 osob – 6 hodin.
- 3 osoby – Je ochoten si vzít práci i domů.

Na tutéž otázku zněly odpovědi workoholiků (20) takto:

- 9 osob – Více než 10 hodin.
- 6 osob – Je ochoten si vzít práci i domů.
- 5 osob – 10 hodin.

Z výše uvedených čísel vyplývá skutečnost, že přes přesvědčení a časté tvrzení části společnosti, že nezaměstnaní nejsou ochotni pracovat, skutečnost je značně jiná. Osoby, které si zvolili počet hodin 6, které by věnovali práci, byli všichni nějakým způsobem handicapovaní. Tři z nich pobírali invalidní důchod a tři pečovali o blízkou osobu. Dalším zjištěním je, že workholici, kteří se za workholiky nepovažují ve skutečnosti workholiky jsou, i když často tvrdí opak s odůvodněním, že mají svůj stav pod kontrolou. Myslím si, že není nenormální a ani není leností, když jedinec je ochoten placenému zaměstnání věnovat pouze zákonem stanovenou dobu a zbytek času použít pro sebe, rodinu a pro své přátele. Práce, placené zaměstnání slouží k získání materiálních prostředků pro život, nemůže být životem samotným. Podrobný přehled dle pohlaví, věku, stavu a vzdělání znázorňuje tabulka číslo 7-11.

10.3. Otázka: Máte mimopracovní zájmy, koníčky ?

Z celkového počtu 86 dotázaných na tuto otázku odpovědělo:

65 osob – Ano.

14 osob – Nemám na koníčky čas.

4 osoby – Ne.

3 osoby – Nemám koníček, věnuji se jinému.

Nezaměstnaní (66) odpověděli následovně:

58 osob – Ano.

4 osoby – Ne.

4 osoby – Nemám na koníčky čas.

Workholici (20) se vyjádřili takto:

10 osob – Nemám na koníčky čas.

7 osob – Ano.

3 osoby – Nemám koníček, věnuji se jinému.

Překvapilo mne tak velké množství odpovědí ano u workholiků, kteří při svém zaměstnání 10 i více hodin mají čas na koníčky. Naopak za odpovědí nemám koníček, věnuji se jinému, byly skryty u dotázaných respondentů další pracovní aktivity a to především podnikání, takže zase opět práce.

Podrobný přehled dle pohlaví, věku, stavu a vzdělání znázorňuje tabulka číslo 12-15.

10.4. Otázka: Ovlivňuje Vás Vaše zaměstnání nebo skutečnost, že, jste nezaměstnán/a ?

Z celkového počtu 86 dotázaných na tuto otázku odpovědělo:

58 osob – Ano.

14 osob – Někdy.

11 osob – Ne.

3 osoby – Často.

Na položený doplňkový dotaz , jak se tento vliv projevuje u respondenta bylo odpovězeno:

4 osoby ve stejném smyslu: „*Nedostatek finančních prostředků k zajištění potřeb.*“

Všichni 4 patřili do skupiny nezaměstnaných.

Nezaměstnaní (66) vnímají vliv svého současného stavu na sebe sama takto:

44 osob – Ano.

11 osob – Někdy.

10 osob – Ne.

1 osoba – Často.

U workoholiků (20) to vypadalo takto:

14 osob – Ano.

3 osoby – Někdy.

2 osoby – Často.

1 osoba – Ne.

Pokud se jedinec věnuje svému zaměstnání, své práci svědomitě a se zaujetím, je logické, že jeho zaměstnání nebo skutečnost, že je nezaměstnán a tudíž se nemůže věnovat pracovním aktivitám ho určitým způsobem ovlivňuje. Důležité je si umět udržet hranici mezi pracovním prostředím a domácím prostředím. Nezaměstnaní, kteří odpovídali „ne“ byli všichni již více než šest měsíců nezaměstnaní a jistým způsobem

došlo v jejich postoji k usmířením se se svým stavem a dle mého názoru k určité stupni rezignace. Jednalo se o lidi bez rodiny, nebo s již dospělými dětmi.

Podrobný přehled dle pohlaví, věku, stavu a vzdělání znázorňuje tabulka číslo 16-19.

10.5. Otázka: Ovlivňuje Vaši rodinu Vaše zaměstnání nebo skutečnost, že jste nezaměstnán/a ?

Z celkového počtu 86 (66 + 20) dotázaných na tuto otázku odpovědělo:

30 osob – Ano.

29 osob – Ne.

17 osob – Někdy.

10 osob – Často.

Nezaměstnaní (66) odpověděli:

29 osob – Ne.

24 osob – Ano.

9 osob – Někdy.

4 osoby – Často.

Woroholici (20) se vyjádřili následovně:

8 osob – Někdy.

6 osob – Ano.

6 osob – Často.

Pokud přihlídneme ke skutečnosti, že v předchozí otázce vliv nezaměstnanosti na svoji vlastní osobu v různé míře přiznává 84,84 % nezaměstnaných a vliv své práce až 95 % workoholiků, odpovědi z otázky, přílišná zaměstnanost či nezaměstnanost člena rodiny a vliv na domácí prostředí a rodinné vztahy v procentuálním vyjádření znějí následovně.

U nezaměstnaných vliv ze svého momentálního stavu na rodině pociťuje 56,06 %, ale u skupiny přesprášených zaměstnaných je to 100%. Z matematického hlediska bychom mohli konstatovat ať to zní jakkoliv paradoxně, že rodiny nezaměstnaných jsou na tom lépe (přesto, že jim chybí zřejmě materiální statky) než rodiny přesprášených.

Z odpovědí této skupiny respondentů vyplývá uvědomování si této situace, což může být dobrým krokem k nápravě a vyvarování se hrozícímu nebezpečí, které „ V praxi to pak vypadá, že „normálně“ jednajícím tátou rodiny ráno odejde za svými podnikatelskými cíli a obrazně řečeno musí (v zájmu podnikatelské úspěšnosti) přepnout svoji psychiku z „polohy m“ do „polohy P“.²⁶ „Problém nastává odpoledne, či spíše večer, kdy se podnikatel vrací k rodině a měl by zaujmout zpět roli muže, chcete-li „nepodnikatele“. Čas strávený v podnikatelském prostředí jej však poznamenává tak, že do své původní životní role muže v rodině vtahuje postupně části svých nonkonformních názorů a postojů. Zkrátka s postupujícím časem je stále obtížnější snadno přepínat zpět z polohy P do polohy m. Bohužel ke škodě a klidu svého rodinného zázemí, které mu až dosud poskytovalo vědomí síly či klidného přístavu“²⁷ Neschopnost zanechat práci před dveřmi domova postihuje stejně jak muže a ženy budující kariéru, tak podnikatele i jedince přespříliš zaměstnané v pracovním poměru.

Jak tato situace vypadá dle pohlaví, věku, stavu a vzdělání znázorňují tabulky s čísly 20- 23

10.6. Otázka: Vaše zaměstnání nebo skutečnost, že nejste zaměstnán/a Vám činí potíže ve směru:

Z celkového počtu 86 (66 + 20) dotázaných na tuto otázku odpovědělo:

29 osob – Tato skutečnost mi nečiní potíže.

21 osob – Mám přespříliš volného času, přesto se nemohu věnovat svým zájmům (finance).

17 osob – Já mám dostatek času, ale mé okolí ho pro mne nemá.

10 osob – Nemám dostatek volného času pro své vztahy – rodinu.

9 osob – Nemám dostatek volného času pro sebe a pro své zájmy.

Nezaměstnaní respondenti (66) se podíleli na odpovědích následovně:

23 osob – Tato skutečnost mi nečiní potíže.

---

²⁶ Vlček Václav. *Psychologie pro doteková povolání (základy obchodní psychologie aneb bez vzájemného porozumění to nejde)* 1. vyd. Olomouc, 2003., s. 102

²⁷ Vlček Václav. *Psychologie pro doteková povolání (základy obchodní psychologie aneb bez vzájemného porozumění to nejde)* 1. vyd. Olomouc, 2003., s. 102

21 osob – Mám přespříliš volného času, přesto se nemohu věnovat svým zájmům (finance).

17 osob – Já mám dostatek času, ale mé okolí ho pro mne nemá.

4 osoby – Nemám dostatek volného času pro své vztahy – rodinu

1 osoba – Nemám dostatek volného času pro sebe a pro své zájmy.

Workoholici případný vliv své práce na sebe to vidí takto:

8 osob – Nemám dostatek volného času pro sebe a pro své zájmy.

6 osob – Tato skutečnost mi nečiní potíže.

6 osob – Nemám dostatek volného času pro své vztahy – rodinu.

Přesto, že je počet přespříliš zaměstnaných respondentů - workoholiků tak malý, je pro mne důležité potvrzení mého přesvědčení, že každý jedinec potřebuje skutečné, stabilní lidské hodnoty, což svým zamyšlením a odpovědí potvrzuje 30% z této skupiny dotázaných. Odpověď „*Nemám dostatek volného času pro své vztahy – rodinu*“ signalizuje uvědomění si své situace a dává možnost vykročit jedincem zvoleným směrem. Na straně druhé u nezaměstnaných odpověď na situaci, - „*Tato skutečnost mi nečiní potíže.*“ - když postrádají zaměstnání je poněkud nepředpokládaná. Možná by to vysvětloval stav společnosti, kdy mnozí lidé stav nezaměstnanosti již vnímají jako běžný problém, který je dočasný a je řešitelný.

Podrobný přehled dle pohlaví, věku, stavu a vzdělání znázorňuje tabulka číslo 24-28.

10.7. Otázka : Jste spokojen/a se svým současným stavem (se svým zaměstnáním nebo skutečností že zaměstnání nemáte)?

Z celkového počtu 86 (66 + 20) dotázaných na tuto otázku odpovědělo:

41 osob – Chtěl bych to změnit.

23 osob – Ne (nespokojen se svým stavem).

15 osob – Ano (spokojen se svým stavem).

7 osob - Zvykl jsem si.

Nezaměstnaní (66) pohlíží na svůj současný stav a vyjadřují svůj postoj takto:

38 osob – Chtěl bych to změnit.

18 osob – Ne (nespokojen se svým stavem).
4 osoby – Ano (spokojen se svým stavem).
6 osob – Zvykl jsem si.

Workholici vnímají svoje pracovní zatížení následovně:

11 osob – Ano (spokojen se svým stavem).
5 osob – Ne (nespokojen se svým stavem).
3 osoby – Chtěl bych to změnit.
1 osoba – Zvykl jsem si.

Když se vrátíme k odpovědím na předcházející otázku jestli workoholikům činí jejich práce potíže, zjistíme, že 30% jich přiznává problém a to v nedostatku času pro rodinu a své vztahy, ovšem v další otázce již pouze 15% se vyjadřuje tak, že by tento stav chtěl změnit. Tady se potvrzuje charakteristika workoholika, který sice chce, slibuje ale není schopen učinit kroky k zlepšení svých vztahů.

Podrobný přehled dle pohlaví, věku, stavu a vzdělání znázorňuje tabulka číslo 29-33.

Abych zjistila co stimuluje respondenty k případné změně jejich současného stavu byla v dotazníku zařazena následující otázka.

10.8. Otázka: Vaše rozhodnutí změnit současný stav by vyplývalo především z potřeb:

Z celkového počtu 86 (66 + 20) dotázaných na tuto otázku odpovědělo:

28 osob – Zaměstnání bych měnil / hledám z finančních důvodů .
27 osob – Svých – nevyhovuje mi zaměstnání nebo skutečnost, že zaměstnání nemám.
13 osob – Nechci nic měnit jsem spokojen.
12 osob – Rodiny – nevyhovuje jí moje zaměstnání nebo skutečnost, že nejsem zaměstnán.
6 osob – Rád by svůj stav změnil, ale ohledem na rodinu to nemůže učinit.

Nezaměstnaní (66) se podílejí na odpovědi takto:

27 osob – Zaměstnání hledám z finančních důvodů.

25 osob – Svých – nevyhovuje mi, že zaměstnání nemám.

11 osob – Rodiny – nevyhovuje jí, že nejsem zaměstnán.

3 osoby – Nechci nic měnit jsem spokojen.

V odpovědích se odráží pohled na práci jako zdroj materiálních statků, zároveň ale i potřeba seberealizace jedince, jeho potřeba zabezpečit rodinu, odraz stávající situace na rodinné soužití.

Workoholici (20) po zamyšlení se nad otázkou měnit či neměnit se vyjádřili následovně:

10 osob – Nechci nic měnit jsem spokojen.

6 osob – Rád by svůj stav změnil, ale ohledem na rodinu to nemůže učinit.

2 osoby – Svých – nevyhovuje mi zaměstnání.

1 osoba – Zaměstnání bych změnil z finančních důvodů.

1 osoba – Rodiny – nevyhovuje jí moje zaměstnání.

Je zajímavé u této skupiny respondentů, že přesto, že nemají dostatek času pro rodinu a pro své vztahy a rádi by tento stav změnil, přesto při přímé otázce, měnit či ne, odpovídá kladně pouze jedna osoba. Pocit chtít změnit stav a nemoci to učinit z ohledu na rodinu může být pravda ale i falešná představa. Tady jsou si postaveny na roveň materiální a citové hodnoty. Je potřeba důsledné a upřímné komunikace v rámci rodiny, aby snaha o domnělý dobrý skutek v prospěch rodiny „se po zásluze nepotrestal“.

Podrobný přehled dle pohlaví, věku, stavu a vzdělání znázorňuje tabulka číslo 34-38.

10.9. Otázka: Bojíte se, že by jste mohl/a přijít o zaměstnání, nebo toho, že zaměstnání nenajdete?

Z celkového počtu 86 dotázaných na tuto otázku odpovědělo následovně:

55 osob – Ano.

10 osob – Musí se s tím počítat, ale dělám vše abych o něj nepřišel.

8 osob – Ne.

6 osob – Stát se to může, ale dělám vše, abych jej našel.

4 osoby - Stát se to může ale neřeším, že bych jej nenašel

3 osoby – Musí se s tím počítat, ale neřeším to, že bych o něj přišel.

Nezaměstnaní (66) se ke svým vyhlídkám staví takto:

52 osob – Ano (bojím se, že zaměstnání nenajdu).

6 osob – Ne (nebojím se toho, že bych zaměstnání nenašel).

5 osob - Stát se to může (že práci nenajdu), ale dělám vše, abych jej našel.

3 osoby - Stát se to může (že práci nenajdu) ale neřeším, že bych jej nenašel.

Workoholici (20) vidí možný vývoj své budoucnosti následovně:

10 osob - Musí se s tím počítat, (že mohu o práci přijít) ale dělám vše abych o něj nepřišel.

3 osoby – Ano (bojí se, že by mohli v budoucnu přijít o zaměstnání).

3 osoby - Musí se s tím počítat, (že o práci přijdu) ale neřeším to, že bych o něj přišel.

2 osoby - Ne (nebojí se toho, že by mohli přijít o zaměstnání).

1 osoba - Stát se to může (že ztratím práci), ale dělám vše, abych jej našel.

1 osoba - Stát se to může (že ztratím práci), ale neřeším, že bych jej nenašel.

Z odpovědí vyplývá, že 83% nezaměstnaných má strach, že by práci nenašlo. Dokazuje to, že jim na zaměstnání záleží, pracovat chtějí a staví se zodpovědně jak ke svým potřebám, tak i potřebám svých blízkých. Rodina a přátelé jsou pozorovatelé i účastníci, pocitu strachu, pocitu bezmoci nezaměstnaného. Nejednou to pro ně znamená mimo sdílení pocitů i materiální újmu. Kvalita, či „nekvalita“ zázemí může pomoci, nebo naopak zhoršit ovzduší v této sociální skupině.

I u druhé skupiny dotázaných je zřejmé, že existence nezaměstnanosti je vnímaná jako součást života společnosti. Potvrzují to (mimo 10%) všechny odpovědi. Snaha u 50% respondentů nepřijít o zaměstnání může vést k vynucené a přílišné pracovní aktivitě, která se pak odrazí ne jenom na nich samotných, na jejich zdravotním a psychickém stavu ale taktéž na společenských i rodinných vazbách.

Podrobný přehled dle pohlaví, věku, stavu a vzdělání znázorňuje tabulka číslo 39-44.

10.10. Otázka: Označte pořadí důležitosti 1-nejdůležitější

Dotázaným byly předloženy k určení pořadí důležitosti tyto hodnoty:

Mít vhodné zaměstnání

Přijatelná finanční situace

Rodinná pohoda

Nepodléhat strachu že by se moje budoucí životní situace mohla vyvíjet špatně

Mít volný čas a možnost věnovat se zálibám aby byl život zajímavý

Myslet pozitivně a nepodléhat depresím

Dobrá zdravotní stav

Vzdělání

Mít dobré přátele

Dobrá pocit z užitečné a dobře vykonané práce

Skupina 86 dotázaných sestavila svůj řebříček hodnot následovně. Uvádím tři nejvyšší počty, které byly přiřazeny k jednotlivým hodnotám 1-10. Podrobný přehled o dalších volbách je možno získat z tabulky č. 45-46.

1. v pořadí - Dobrá zdravotní stav - 36 osob

Rodinná pohoda – 18 osob

Myslet pozitivně a nepodléhat depresím – 14 osob

2. v pořadí - Mít vhodné zaměstnání - 25 osob

Rodinná pohoda - 25 osob

Dobrá zdravotní stav – 14 osob

Myslet pozitivně a nepodléhat depresím – 7 osob

3. v pořadí - Přijatelná finanční situace - 25 osob

Mít vhodné zaměstnání - 15 osob

Rodinná pohoda – 14 osob

4. v pořadí - Přijatelná finanční situace – 22 osob

Rodinná pohoda - 15 osob

Vzdělání – 13 osob

5. v pořadí - Mít dobré přátele – 24 osob

Mít vhodné zaměstnání - 20 osob

Přijatelná finanční situace – 11 osob

6. v pořadí - Dobrá zdravotní stav – 19 osob

Nepodléhat strachu že by se moje budoucí životní situace mohla vyvíjet špatně – 17 osob

Dobrá pocit z užitečné a dobře vykonané práce – 13 osob

7. v pořadí - Mít dobré přátele – 25 osob

Nepodléhat strachu že by se moje budoucí životní situace mohla vyvíjet špatně - 11 osob

Myslet pozitivně a nepodléhat depresím - 11 osob

8. v pořadí - Mít volný čas a možnost věnovat se zálibám aby byl život zajímavý
 - 20 - osob
 Myslet pozitivně a nepodléhat depresím - 15 osob
 Vzdělání - 13 osob
9. v pořadí - Mít volný čas a možnost věnovat se zálibám aby byl život zajímavý
 - 28 osob
 Vzdělání - 18 osob
 Myslet pozitivně a nepodléhat depresím - 13 osob
10. v pořadí - Dobrý pocit z užitečné a dobře vykonané práce – 25 osob
 Vzdělání - 18 osob
 Mít volný čas a možnost věnovat se zálibám aby byl život zajímavý
 - 16 osob

Pro lepší názornost uvedu ty nejvíc preferované hodnoty, kterým se hlásí workholici a nezaměstnaní.

Detailní přehled jak se tyto hodnoty řadí je možno vyčíst z tabulek č. 45-47.

Preference hodnot nezaměstnaných (66) dle největšího počtu označení důležitosti. Procenta vyjadřují, jaký je podíl této volby na všech odpovědích, v kterých byly označené preference stejným pořadovým číslem.

1. Dobrý zdravotní stav – 25 osob – 37,9%
2. Mít vhodné zaměstnání – 21 osob – 31,8 %
3. Přijatelná finanční situace – 22 osob – 33,3 %
4. Přijatelná finanční situace – 16 osob – 24,2 %
5. Mít dobré přátele – 20 osob – 30,3 %
6. Dobrý zdravotní stav – 18 osob – 23,3%
7. Mít dobré přátele – 19 osob – 28,8%
8. Mít volný čas a možnost věnovat se zálibám aby byl život zajímavý – 15 osob
 což činí 22,7%
9. Mít volný čas a možnost věnovat se zálibám aby byl život zajímavý – 20 osob
 což činí 30,3 %
10. Dobrý pocit z užitečné a dobře vykonané práce - 23 osob – 34,8 %

Preference hodnot workoholiků (20) dle největšího počtu označení důležitosti. Procenta vyjadřují, jaký je podíl této volby na všech odpovědích, v kterých byly označené preference stejným pořadovým číslem.

1. Dobrý zdravotní stav – 11 osob – 55 %
2. Dobrý zdravotní stav, vzdělání, rodinná pohoda – stejné preference u těchto hodnot vždy 5 osob – 25%
3. Rodinná pohoda, vhodné zaměstnání – stejné preference vždy 4 osoby – 20%
4. Přijatelná finanční situace – 6 osob – 30%
5. Mít dobré přátele – 4 osoby – 20%
6. Mít vhodné zaměstnání, mít dobré přátele, myslet pozitivně a nepodléhat depresím , mít volný čas a možnost věnovat se zálibám aby byl život zajímavý – stejné preference vždy 3 osoby – 15%
7. Mít dobré přátele – 6 osob – 30%
8. Myslet pozitivně a nepodléhat depresím – 6 osob – 30%
9. Mít volný čas a možnost věnovat se zálibám aby byl život zajímavý – 8 osob – 40%
10. Nepodléhat strachu že by se moje budoucí životní situace mohla vyvíjet špatně - 11 osob – 55%.

Podrobný přehled znázorňuje tabulka číslo

Z odpovědí a preferencí je jednoznačně patrné, že jedinec v průběhu svého života své životní hodnoty mění. Netýká se to samozřejmě snad té největší – zdraví. To si přeje nejvíce všichni dotázaní na prvním místě. Další odpovědi – preference již ale více specifikují uznávané hodnoty dotázaných. Ty vycházejí z jejich momentálního stavu, z toho, čeho si nevíce váží, nebo naopak čeho se jim nedostává a po čem touží. Toto dokazují odpovědi : „*Mít vhodné zaměstnání, Přijatelná finanční situace,*“ a podobně. Je zajímavé, že nezaměstnaní natolik nepreferují rodinnou pohodu jako workoholici. Otázkou je jestli je to z důvodu, že placené zaměstnání spojují s rodinnou pohodou, tudíž věří, že až budou mít práci přijde i pohoda, nebo skutečnost, že zaměstnání nemají je schopna jejich rodina bez větších problémů v soudržnosti zvládnout.

10.10.1. Shrnutí

Shrnutím výsledků dotazníkového šetření se nám vytváří obraz náhledů a postojů k práci, jejího vlivu na jedince i na jeho rodinu, ukazují se nám životní preference dotazovaných lidí. Výsledky není vhodné z důvodu ne příliš velkého počtu dotázaných

generalizovat, ovšem věřím, že jsou velice blízko hodnotám, smýšlení a postojů společnosti.

Takto to vidí nezaměstnaní

Co pro Vás znamená práce? - *Prostředek k uspokojení potřeb – pravidelnou mzdu.*

Kolik času jste ochoten/a věnovat práci denně, kolik by jste věnoval/a ? - *8 hodin.*

Máte mimopracovní zájmy, koníčky ? – *Ano.*

Ovlivňuje Vás skutečnost, že jste nezaměstnán/a ?- *Ano.*

Ovlivňuje Vaši rodinu skutečnost, že jste nezaměstnán/a ?- *Ne.*

Skutečnost, že nejste zaměstnán/a Vám činí potíže ve směru: - *Tato skutečnost mi nečiní potíže.*

Jste spokojen/a se svým současným stavem (se skutečností, že zaměstnání nemáte)?
- *Chtěl bych to změnit.*

Vaše rozhodnutí změnit současný stav by vyplývalo především z potřeb: - *Zaměstnání hledám z finančních důvodů.*

Bojíte se, že zaměstnání nenajdete? - *Ano*

Označte prosím pořadí důležitosti (žebříček hodnot). Uvádím tři nejdůležitější.

1. *Dobrý zdravotní stav*
2. *Mít vhodné zaměstnání*
3. *Přijatelná finanční situace*

Workoholici a jejich postoje

Co pro Vás znamená práce? *Kontakt s lidmi – být součástí kolektivu, patřit někam. Sebeuspokojení – pracovat mne baví. Seberealizaci – mohu ukázat co umím, čeho jsem schopen.*

Kolik času jste ochoten/a věnovat práci denně, kolik by jste věnoval/a ? – *Víc než 10 hodin.*

Máte mimopracovní zájmy, koníčky ? - *Nemám na koníčky čas.*

Ovlivňuje Vás Vaše zaměstnání ? – *Ano.*

Ovlivňuje Vaši rodinu Vaše zaměstnání ? - *Někdy.*

Vaše zaměstnání Vám činí potíže ve směru: - *Nemám dostatek volného času pro sebe a pro své zájmy.*

Jste spokojen/a se svým současným stavem (se svým zaměstnáním)?- *Ano.*

Vaše rozhodnutí změnit současný stav by vyplývalo především z potřeb: - *Nechci nic měnit jsem spokojen.*

Bojíte se, že by jste mohl/a přijít o zaměstnání? - *Musí se s tím počítat, (že mohu o práci přijít) ale dělám vše abych o něj nepřišel.*

Označte prosím pořadí důležitosti (žebříček hodnot). Uvádím tři nejdůležitější.

1. *Dobrý zdravotní stav*

2. *Vzdělání*

Rodinná pohoda

3. *Vhodné zaměstnání*

I když ani jeden respondent z dotázaných skupin přímý vliv svého stavu na rodinu nedává na první místo v odpovědích, přesto ale určitý vliv přiznává. Vypovídá to přesně o tom, jak které malé společnosti, sociální skupina fungovala před vznikem problému a jak funguje, jak je schopna se vyrovnat se stávajícím stavem. Pokud jsou vztahy vybudovány na dobrých základech, máloco s nimi otřese. Pokud vazby existují na mělkých citových vazbách a především na materiálním zabezpečení vznik problému může tuto naoko fungující skupinu zcela rozdělit a vztahy zničit. Každý člověk žijící v jakékoliv sociální skupině má vliv na tuto skupinu a ta na něj. Není možné izolovat jeho pocity, radosti i smutky a taktéž nemůže nevnímat svůj odraz v očích, pocitech a postojích svých blízkých. Pokud práce má vliv na jedince samotného, zákonitě musí mít vliv i na jeho vztahy a vazby. Jak tuto „bouři“ skupina přestojí bude záležet na soudržnosti a na síle citových vazeb uvnitř skupiny.

11. Závěr

Šetření mezi členy skupiny nezaměstnaných a skupiny workholiků jednoznačně potvrzuje vnímání práce ať již ve smyslu placeného zaměstnání nebo jako „koníčka“ jako nezbytné a ne jenom žádané ale i nutné pro rozvoj a spokojenost člověka.

Obě skupiny se bojí skutečnosti, že by práci nenašly, případně by mohly svoji práci ztratit.

Nezaměstnaní práci nemají, cítí se proto handicapovaní. Nemožnost pracovat je frustruje. Mají pocity nepotřebnosti, práce ničí ne jenom je samotné, tím, že značně ovlivňuje jejich psychický stav ale přes ně i lidi, s kterými jsou v interakci a tudíž nejvíce rodinu. Pomoc státu se zaměřuje pouze na materiální výpomoc s psychickými problémy se musí vyrovnat jedinci sami. Tady bych do budoucna viděla nutnost vyplnění mezery v sociální výpomoci. Mašinerie, kterou tito lidé prochází spolu s předpojatým chápáním nezaměstnanosti společností jejich pocity méněcennosti pouze umocňuje. Málokdo z nich vyhledává odbornou pomoc, za svůj stav se stydí.

Workholici práci mají, ale potřebují jí více, jsou ochotni pracovat více než deset hodin a své práci se věnovat i v rodinném prostředí. Práce je ničí a ničí i lidi s nimi žijící v rodině. Pomoc si nevyhledávají, problémy si nepřipouští do doby, než nenastane možná odvrátitelný krach rodiny.

Ze získaného šetření jednoznačně vyplývá nepopiratelný vliv práce na jedince, což dotázaní svými odpovědi potvrzují.

Neočekávaným zjištěním je skutečnost vyplývající z prohlášení respondentů, že nezaměstnaní vnímají tlak svého stavu na svoji rodinu ne tak intenzivně, než vliv přemíry práce workholici na tu svoji.

Přesto, že si workholici více cení rodinnou pohodu, dle odpovědí na položené otázky dokazují neschopnost udržet zdravé rodinné vztahy.

Životní hodnoty těchto dvou skupin jsou až na jednoznačnou preferenci zdraví taktéž rozdílné, což potvrzuje můj původní předpoklad.

Přes skutečnost, že dotazovaných bylo poměrně málo, nikdo z nich neprojevil neochotu pracovat, tudíž nelze generalizovat tvrzení, že nezaměstnaní jsou nezaměstnanými proto, že pracovat nechtějí.

Moje šetření bylo prováděno se zaměřením na věkové skupiny, které žijí ať již v partnerství nebo v manželství, abych mohla prozkoumat vliv práce jako prostředku k uspokojení materiálních potřeb rodiny na kvalitu soužití, na emocionální vazby v rámci rodiny, případně jejího vlivu na rozvrat rodiny.

Moderní rodina se proměňuje, dochází k novému uspořádání, střídání rolí je více, či méně ale v každém případě materiálně založená. V klimatu, kdy se opomíjí rčení „ Za peníze můžeš koupit dům ale ne domov“, je schopen každý nepříznivý faktor rozkývat křehkou rovnováhu rodinných vztahů. Mohu konstatovat, že práce je jednoznačně jedním ze stresových faktorů, které mohou narušit a ovlivnit klima rodinného soužití a následně přispět k rozvratu rodiny.

12. Seznam použité literatury

Literární zdroje

1. Buchtová Božena a kolektiv. *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a Sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. 240 s. ISBN 80-247-9006-8
2. Giddens, Antony. *Sociologie*. 1. vydání -dotisk. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4
3. Možný, Ivo. *Moderní rodina: mýty a skutečnosti*. 1. vyd. Brno: Blok, 1990. 184 s. ISBN 80-7029-018-8.
4. Nešpor, Karel. *Závislost na práci*, 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 999. 143 s. ISBN 80-7169-764-8
5. Pecka, Emanuel. *Základy sociologie*, 1. vyd. Č.Budějovice: VŠERS, o.p.s. 2005. 108 s. ISBN 80-86708-07-1
6. Vlček Václav. *Psychologie pro doteková povolání (základy obchodní psychologie aneb bez vzájemného porozumění to nejde)*, 1. vyd. Olomouc: Poznání, 2003. 140 s. ISBN 80-86606-12-0

Elektronické zdroje

1. iDNES.cz/Finance, Kolik stojí dítě od narození až do dospělosti, 15. dubna 2008 (online) (citace 20.7.2009) Dostupné na [www: <http://finance.idnes.cz/viteze.asp?c=A080414_120608_viteze_hla>](http://finance.idnes.cz/viteze.asp?c=A080414_120608_viteze_hla)
2. ABC.cz: Slovník cizích slov (online) (cit. 20.8.2009). Dostupné na [www: http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/emocionalni-funkce-rodiny](http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/emocionalni-funkce-rodiny).
3. A Report 3/2003, Služba vojákům i rodinám (online) (cit. 23.8.2009) Dostupné na [www: http://www.army.cz/avis/a%20report2003/03/10.htm](http://www.army.cz/avis/a%20report2003/03/10.htm)
4. Natoaktual Quarterly Review 3/2008 (online) (cit. 23.8.2009) Dostupné na [www: http://data.idnes.cz/soubory/na_knihovna/A081111_M02_NQR_2008_3.PDF](http://data.idnes.cz/soubory/na_knihovna/A081111_M02_NQR_2008_3.PDF)
5. MPSV, (online) Dostupné na [www: http://www.mpsv.cz/cs/7369](http://www.mpsv.cz/cs/7369)
6. Novinky.cz, (online). Češi se bojí o práci, ale stěhovat se kvůli ní nechtějí (citace 25.8.2009) Dostupné na [www: http://www.novinky.cz/kariera /167170-cesi-se-boji-o-praci-ale-stehovat-se-kvuli-ni-nechteji.html](http://www.novinky.cz/kariera /167170-cesi-se-boji-o-praci-ale-stehovat-se-kvuli-ni-nechteji.html)

7. Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, Eu90721, (online) Tisková zpráva, cit.30.8.2009) Dostupné na [www: http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100941s_Eu90721.pdf](http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100941s_Eu90721.pdf)
8. Patro.cz, Bezdomevctví (cit.30.8.2009). Dostupné na (online): <http://www.bezdomovci.estranky.cz/stranka/definice-bezdomovectvi>
9. Novinky.cz. (online) V krizi si méně Čechů myslí, že nezaměstnaní nechtějí pracovat (cit.31.8.2009) Dostupné na [www: http://www.novinky.cz/kariera/166928-v-krizi-si-mene-cechu-mysli-ze-nezamestnani-nechteji-pracovat.html](http://www.novinky.cz/kariera/166928-v-krizi-si-mene-cechu-mysli-ze-nezamestnani-nechteji-pracovat.html)
10. Deník veřejné správy, (online) (cit.31.8.2009) Dostupné na [www: http://www.denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6385208](http://www.denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6385208)
11. Centrum služeb následní péče pro ženy ALMA, (online) (cit.31.8.2009) Dostupné na [www: http://www.almafemina.cz/centrum/zavislo.htm](http://www.almafemina.cz/centrum/zavislo.htm)
12. Japonsko.tnet.cz, (online) Kuriozity, (cit.31.8.2009) Dostupné na [www: http://www.japonsko.tnet.cz/zpravy_kuriozity.htm](http://www.japonsko.tnet.cz/zpravy_kuriozity.htm)
13. Měsíčník Zdraví.cz (online) (cit.31.8.2009) Dostupné na [www: http://www.mesicnikzdravi.cz/vztahy/kdyz.htm](http://www.mesicnikzdravi.cz/vztahy/kdyz.htm)

13. Přílohy

CO PRO VÁS ZNAMENÁ PRÁCE ?

Sebeuspokojení – pracovat mne baví.

Tabulka číslo: 2

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita						2		2	2
	VOŠ									
	VŠ									
	Vyučen			1	1			2	2	3
	Základní									
Celkem z nezaměstnaných				1	1		2	2	4	5
workoholici	Maturita						2	2	4	4
	VOŠ									
	VŠ	1			1	1			1	2
	Vyučen									
	Základní									
Celkem z workoholiků		1			1	1	2	2	5	6
Celkový součet		1		1	2	1	4	4	9	11

Seberealizaci - mohu ukázat co umím, čeho jsem schopen.

Tabulka číslo: 3

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita						1	2	3	3
	VOŠ									
	VŠ		2		2					2
	Vyučen		3	1	4			1	1	5
	Základní									
Celkem z nezaměstnaných			5	1	6		1	3	4	10
workoholici	Maturita						1		1	1
	VOŠ						2		2	2
	VŠ			1	1					1
	Vyučen			1	1			1	1	2
	Základní									
Celkem z workoholiků				2	2		3	1	4	6
Celkový součet			5	3	8		4	4	8	16

Prostředek k uspokojení potřeb – pravidelnou mzdu.

Tabulka číslo: 4

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita		1		1	3	7	4	14	15
	VOŠ	7			7					7
	VŠ					3		1	4	4
	Vyučen			7	7					7
	Základní		1		1		1	3	4	5
Celkem z nezaměstnaných		7	2	7	16	6	8	8	22	38
workoholici	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ			2	2					2
	Vyučen									
	Základní									
Celkem z workoholiků				2	2					2
Celkový součet				9	18	6	8	8	22	40

Pracovat se musí, aby se mohlo normálně žít – nutné zlo.

Tabulka číslo: 5

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	Vyučen						2		2	2
	Základní			1	1					1
Celkem z nezaměstnaných				1	1		2		2	3
workoholici	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	Vyučen									
	Základní									
Celkem z workoholiků										
Celkový součet				1	1				2	3

Kontakt s lidmi – být součástí kolektivu, patřit někam.

Tabulka číslo: 6

		Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
Stav	Vzdělání	věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita			5	5		2		2	7
	VOŠ									
	VŠ									
	Vyučen									
	Základní						3		3	3
Celkem z nezaměstnaných				5	5		5		5	10
workoholici	Maturita		1	1	2	1			1	3
	VOŠ									
	VŠ	1	1		2					2
	Vyučen		1		1					1
	Základní									
Celkem z workoholiků		1	3	1	5	1			1	6
Celkový součet		1	3	6	10	1	5		6	16

KOLIK ČASU JSTE OCHOTEN VĚNOVAT PRÁCI DENNĚ, KOLIK BY JSTE VĚNOVAL ?

Šest hodin.

Tabulka číslo: 7

		Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
Stav	Vzdělání	věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita			1	1			3	3	4
	VOŠ									
	VŠ									
	Vyučen									
	Základní						1		1	1
Celkem z nezaměstnaných				1	1		1	3	4	5
workoholici	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	Vyučen									
	Základní									
Celkem z workoholiků										
Celkový součet				1	1		1	3	4	5

Osm hodin.

Tabulka číslo: 8

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita			3	3	3	11	2	16	19
	VOŠ	7			7					7
	VŠ		2		2	3		1	4	6
	Vyučen		3	5	8		2		2	10
	Základní			1	1		3		3	4
Celkem z nezaměstnaných		7	5	9	21	6	16	3	25	46
workoholici	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	Vyučen									
	Základní									
Celkem z workoholiků										
Celkový součet		7	5	9	21	6	16	3	25	46

Deset hodin.

Tabulka číslo: 9

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita		1		1		1		1	2
	VOŠ									
	VŠ									
	Vyučen									
	Základní		1		1			3	3	4
Celkem z nezaměstnaných			2		2		1	3	4	6
workoholici	Maturita			1	1					
	VOŠ									
	VŠ		1	2	3		1		1	
	Vyučen									
	Základní									
Celkem z workoholiků			1	3	4		1		1	5
Celkový součet			3	3	6		2	3	5	11

Více než 10 hodin.

Tabulka číslo: 10

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita			1	1					
	VOŠ									
	VŠ									
	Vyučen			4	4			1	1	
	Základní									
Celkem z nezaměstnaných				5	5			1	1	6
workoholici	Maturita		1		1		3	1	4	5
	VOŠ									
	VŠ			1	1					1
	Vyučen		1	1	2			1	1	3
	Základní									
Celkem z workoholiků			2	2	4		3	2	5	9
Celkový součet			2	7	9		3	3	6	15

Nepřemýšlel jsem o tom, pokud je nebo bude potřeba vezmu si práci domů.

Tabulka číslo: 11

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita							1	1	1
	VOŠ									
	VŠ									
	Vyučen							2	2	2
	Základní									
Celkem z nezaměstnaných								3	3	3
workoholici	Maturita					1		1	2	2
	VOŠ						1		1	1
	VŠ	2			2	1			1	3
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků		2			2	2	1	1	4	6
Celkový součet		2			2	2	1	4	7	9

MÁTE MIMOPRACOVNÍ ZÁJMY, KONÍČKY ?

Ano.

Tabulka číslo: 12

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita		1	4	5	3	11	6	20	25
	VOŠ	7			7					7
	VŠ		2		2	3		1	4	6
	vyučen			9	9		2	3	5	14
	základní		1	1	2		4		4	6
Celkem z nezaměstnaných		7	4	14	25	6	17	10	33	58
workoholici	Maturita					1		1	2	2
	VOŠ						1		1	1
	VŠ			2	2	1			1	3
	vyučen							1	1	1
	základní									
Celkem z workoholiků				2	2	2	1	2		7
Celkový součet		7	4	16	27	8	18	12		65

Ne.

Tabulka číslo: 13

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita			1	1					1
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní							3	3	3
Celkem z nezaměstnaných				1	1			3	3	4
workoholici	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků										
Celkový součet				1	1			3	3	4

Rád bych ale nemám čas.

Tabulka číslo: 14

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnaný	Maturita						1			1
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen		3		3					3
	základní									
Celkem z nezaměstnaných			3		3		1		1	4
workoholici	Maturita		1	1	2		2	1	3	5
	VOŠ						1		1	1
	VŠ	2		1	3					3
	vyučen		1		1					1
	základní									
Celkem z workoholiků		2	2	2	6		3	1	4	10
Celkový součet		2	5	2	9		4	1	5	14

Nemám, protože se věnuji jinému.

Tabulka číslo: 15

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnaný	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z nezaměstnaných										
workoholici	Maturita						1		1	
	VOŠ									
	VŠ		1		1					
	vyučen			1	1					
	základní									
Celkem z workoholiků			1	1	2		1		1	
Celkový součet			1	1	2		1		1	3

**OVLIVŇUJE VÁS VAŠE ZAMĚSTNÁNÍ NEBO SKUTEČNOST,
ŽE, JSTE NEZAMĚSTNÁN ?**

Ano.

Tabulka číslo: 16

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita		1	4	5	3	7	5	15	20
	VOŠ	7			7					7
	VŠ					3		1	4	4
	vyučen			1	1		2	3	5	6
	základní		1		1		3	3	6	7
Celkem z nezaměstnaných		7	2	5	14	6	12	12	30	44
workoholici	Maturita		1		1		2	1	3	4
	VOŠ						2		2	2
	VŠ	1	1	3	5	1			1	6
	vyučen		1	1	2					2
	základní									
Celkem z workoholiků		1	3	4	8	1	4	1	6	14
Celkový součet		8	5	9	22	7	16	13	36	58

Často.

Tabulka číslo: 17

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen			1	1					1
	základní									
Celkem z nezaměstnaných				1	1					1
workoholici	Maturita						1	1	2	2
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků										2
Celkový součet				1	1					3

Někdy.

Tabulka číslo: 18

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita						5	1	6	6
	VOŠ									
	VŠ		2		2					2
	vyučen			3	3					3
	základní									
Celkem z nezaměstnaných			2	3	5		5	1	6	11
workoholici	Maturita			1	1	1				1
	VOŠ									
	VŠ	1			1					1
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků		1		1	2	1			1	
Celkový součet		1	2	4	7	1	5	1	7	14

Ne.

Tabulka číslo: 19

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita			1	1					1
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen		3	4	7					7
	základní			1	1		1		1	2
Celkem z nezaměstnaných			3	6	9		1		1	10
workoholici	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen							1	1	1
	základní									
Celkem z workoholiků								1	1	1
Celkový součet			3	6	9		1	1	2	11

**OVLIVŇUJE VAŠI RODINU VAŠE ZAMĚSTNÁNÍ NEBO
SKUTEČNOST, ŽE JSTE NEZAMĚSTNÁN ?**

Ano.

Tabulka číslo: 20

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita		1	1	2	3	7	4	14	16
	VOŠ									
	VŠ							1	1	1
	vyučen			1	1			2	2	3
	základní						4		4	4
Celkem z nezaměstnaných			1	2	3	3	11	7	21	24
workoholici	Maturita							1		1
	VOŠ									
	VŠ		1	2	3					3
	vyučen		1	1	2					2
	základní									
Celkem z workoholiků			2	3	5			1	1	6
Celkový součet			3	5	8	3	11	8	22	30

Často.

Tabulka číslo: 21

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita			3	3					3
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen			1	1					1
	základní									
Celkem z nezaměstnaných				4	4					4
workoholici	Maturita		1	1	2		2	1	3	5
	VOŠ									
	VŠ			1	1					1
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků			1	2	3		2	1	3	6
Celkový součet			1	6	7		2	1	3	10

Někdy.

Tabulka číslo: 22

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita						5		5	5
	VOŠ									
	VŠ		2		2					2
	vyučen			2	2					2
	základní									
Celkem z nezaměstnaných				2	4		5		5	9
workoholici	Maturita					1	1		2	2
	VOŠ						2		2	2
	VŠ	2			2	1			1	3
	vyučen							1	1	1
	základní									
Celkem z workoholiků		2			2	2	3	1	6	8
Celkový součet		2		2	6			1	11	17

Ne.

Tabulka číslo: 23

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita			1	1			2	2	3
	VOŠ	7			7					7
	VŠ					3			3	3
	vyučen		3	5	8		2	1	3	11
	základní		1	1	2			3	3	5
Celkem z nezaměstnaných		7	4	7	18	3	2	6	11	29
workoholici	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků										
Celkový součet		7	4	7	18	3	2	6	11	29

**VAŠE ZAMĚSTNÁNÍ NEBO SKUTEČNOST, ŽE NEJSTE
ZAMĚSTNÁN/A VÁM ČINÍ POTÍŽE VE SMĚRU:**

Nemám dostatek volného času pro sebe a pro své zájmy.

Tabulka číslo: 24

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita					1		1	1	
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z nezaměstnaných						1		1	1	
workoholici	Maturita			1	1		2	2	3	
	VOŠ					1		1	1	
	VŠ		1	1	2				2	
	vyučen			1	1		1	1	2	
	základní									
Celkem z workoholiků			1	3	4	1	3	4	8	
Celkový součet			1	3	4	2	3	5	9	

Nemám dostatek volného času pro své vztahy – rodinu.

Tabulka číslo: 25

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita						4	4	4	
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z nezaměstnaných							4	4	4	
workoholici	Maturita		1		1	3		3	4	
	VOŠ									
	VŠ			1	1	1		1	2	
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků			1	1	2	1	3	4	6	
Celkový součet			1	1	2	1	3	4	8	10

Mám přespříliš volného času přesto se nemohu věnovat svým zájmům (finance).

Tabulka číslo: 26

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita		1	2	3	3	6		9	12
	VOŠ									
	VŠ							1	1	1
	vyučen			1	1		2	1	3	4
	základní			1	1		3		3	4
Celkem z nezaměstnaných			1	4	5	3	11	2	16	21
workoholici	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků										
Celkový součet			1	4	5	3	11	2	16	21

Já mám dostatek času, ale mé okolí ho pro mne nemá.

Tabulka číslo: 27

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita			3	3			1	1	4
	VOŠ	7			7					7
	VŠ					3			3	3
	vyučen									
	základní							3	3	3
Celkem z nezaměstnaných		7		3	10	3		4	7	17
workoholici	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků										
Celkový součet		7		3	10	3		4	7	17

Tato skutečnost mi nečiní potíže.

Tabulka číslo: 28

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita						5	1	6	6
	VOŠ									
	VŠ		2		2					2
	vyučen		3	8	11			2	2	13
	základní		1		1		1		1	2
Celkem z nezaměstnaných			6	8	14		6	3	9	23
workoholici	Maturita					1			1	1
	VOŠ						1		1	1
	VŠ	2		1	3					3
	vyučen		1		1					1
	základní									
Celkem z workoholiků		2	1	1	4	1	1		2	6
Celkový součet		2	7	9	18	1	7	3	11	29

JSTE SPOKOJEN SE SVÝM SOUČASNÝM STAVEM (SE SVÝM ZAMĚSTNÁNÍM NEBO SESKUTEČNOSTÍ ŽE ZAMĚSTNÁNÍ NEMÁTE)?

Ano.

Tabulka číslo: 29

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita			1	1			3	3	4
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z nezaměstnaných				1	1			3	3	4
workoholici	Maturita					1	2	2	5	
	VOŠ									
	VŠ	2	1	2	5	1			1	
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků		2	1	2	5	2	2	2	6	11
Celkový součet		2	1	3	6	2	2	5	9	15

Ne.

Tabulka číslo: 30

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita		1		1		2		2	3
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen		3	6	9		2	3	5	14
	základní			1	1					1
Celkem z nezaměstnaných			4	7	11		4	3	7	18
workoholici	Maturita						1		1	
	VOŠ						1		1	
	VŠ			1	1					
	vyučen		1		1			1	1	
	základní									
Celkem z workoholiků			1	1	2		2	1	3	5
Celkový součet			5	8	13		6	4	10	23

Chtěl bych to změnit.

Tabulka číslo: 31

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita			4	4	3	6	3	12	16
	VOŠ	7			7					7
	VŠ		2		2	3		1	4	6
	vyučen			1	1					1
	základní		1		1		4	3	7	8
Celkem z nezaměstnaných		7	3	5	15	6	10	7	23	38
workoholici	Maturita		1		1					1
	VOŠ						1		1	1
	VŠ									
	vyučen			1	1					1
	základní									
Celkem z workoholiků			1	1	2		1		1	3
Celkový součet		7	4	6	17	6	11	7	24	41

Zvykl jsem si.

Tabulka číslo: 32

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita						4		4	4
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen			2	2					2
	základní									
Celkem z nezaměstnaných				2	2		4		4	6
workoholici	Maturita			1	1					1
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků				1	1					1
Celkový součet				3	3		4		4	7

Nepřemýšlel jsem o tom .

Tabulka číslo: 33

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z nezaměstnaných					0				0	0
workoholici	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků					0				0	0
Celkový součet										0

VAŠE ROZHODNUTÍ ZMĚNIT SOUČASNÝ STAV BY VYPLÝVALO PŘEDEVŠÍM Z POTŘEB:

Vašich – nevyhovuje Vám zaměstnání nebo skutečnost, že zaměstnání nemáte.

Tabulka číslo: 34

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnán	Maturita			1	1		6	3	9	10
	VOŠ									
	VŠ					3		1	4	4
	vyučen			8	8			1	1	9
	základní		1	1	2					2
Celkem z nezaměstnaných			1	10	11	3	6	5	14	25
workoholici	Maturita									
	VOŠ						2		2	
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků						2			2	2
Celkový součet			1	10	11	3	8	5	16	27

Vaší rodiny – nevyhovuje jí Vaše zaměstnání nebo skutečnost, že nejste zaměstnán.

Tabulka číslo: 35

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		Věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnán	Maturita			1	1	3			3	4
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen		3	1	4		2		2	6
	základní						1		1	1
Celkem z nezaměstnaných			3	2	5	3	3		6	11
workoholici	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ			1						
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků				1	1					1
Celkový součet				3	6	3	3		6	12

Zaměstnání by jste měnil / hledáte z finančních důvodů.

Tabulka číslo: 36

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnán	Maturita		1	3	4		6		6	10
	VOŠ	7			7					7
	VŠ		2		2					2
	vyučen							2	2	2
	základní						3	3	6	6
Celkem z nezaměstnaných		7	3	3	13		9	5	14	27
workoholici	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen		1							
	základní									
Celkem z workoholiků			1		1					1
Celkový součet		7	4	3	14		9	5		28

Nechci nic měnit jsem spokojen.

Tabulka číslo: 37

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnán	Maturita							3	3	3
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z nezaměstnaných							3	3		3
workoholici	Maturita					1	2	2	5	
	VOŠ									
	VŠ	2		1	3	1			1	
	vyučen							1	1	
	základní									
Celkem z workoholiků		2	1	3	3	2	2	3	7	10
Celkový součet		2	1	3	3	2	2	6	10	13

Rád bych to změnil ale ohledem na rodinu to nemohu učinit.

Tabulka číslo: 38

		Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
Stav	Vzdělání	věk				Věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z nezaměstnaných										
workoholici	Maturita		1	1	2		1			
	VOŠ									
	VŠ		1	1	2					
	vyučen			1	1					
	základní									
Celkem z workoholiků		2	3	5		1		1	6	
Celkový součet			2	3	5		1		1	6

BOJÍTE SE, ŽE BY JSTE MOHL/A PŘIJÍT O ZAMĚSTNÁNÍ, NEBO TOHO, ŽE ZAMĚSTNÁNÍ NENAJDETE?

Ano.

Tabulka číslo: 39

		Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
Stav	Vzdělání	věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita		1	5	6	2	11	5	18	24
	VOŠ	7			7					7
	VŠ					3		1	4	4
	vyučen		3	4	7		2		2	9
	základní		1	1	2		3	3	6	8
Celkem z nezaměstnaných		7	5	10	22	5	16	9	30	52
workoholici	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ		1		1					1
	vyučen			1	1			1		2
	základní									
Celkem z workoholiků			1	1	2			1		
Celkový součet		7	6	11	24	5	16	10	31	55

Ne.

Tabulka číslo: 40

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		Věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita						1	1	2	2
	VOŠ									
	VŠ		2		2					2
	vyučen			1	1					1
	základní						1		1	1
Celkem z nezaměstnaných			2	1	3		2	1	3	6
workoholici	Maturita							1	1	1
	VOŠ									
	VŠ	1			1					1
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků		1			1			1		2
Celkový součet		1	2	1	4		2	2	4	8

Musí se s tím počítat, ale dělám vše abych o něj nepřišel.

Tabulka číslo: 41

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		Věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z nezaměstnaných										
workoholici	Maturita		1		1	1	3	1	5	6
	VOŠ						1		1	1
	VŠ			3	3					3
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků		1	3	4	4	1	4	1	6	10
Celkový součet		1	3	4	4	1	3	1	6	10

Musí se s tím počítat, ale neřeším to, že bych o něj přišel.

Tabulka číslo: 42

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z nezaměstnaných										
workoholici	Maturita			1	1					1
	VOŠ									
	VŠ	1			1	1			1	2
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků		1		1	2	1			1	3
Celkový součet		1		1	2	1			1	3

Stát se to může, ale dělám vše, abych jej našel.

Tabulka číslo: 43

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita					1			1	1
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen			1	1			3	3	4
	základní									
Celkem z nezaměstnaných				1	1	1		3	4	5
workoholici	Maturita						1			1
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen									
	základní									
Celkem z workoholiků							1		1	1
Celkový součet				1	1	1	1	3	5	6

Stát se to může ale neřeším, že bych jej nenašel .

Tabulka číslo: 44

Stav	Vzdělání	Muži			Muži celk.	Ženy			Ženy celk.	Celkový součet
		věk				věk				
		25-29	30-44	45-59		25-29	30-44	45-59		
nezaměstnan	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen			3	3					3
	základní									
Celkem z nezaměstnaných				3	3					3
workoholici	Maturita									
	VOŠ									
	VŠ									
	vyučen		1		1					1
	základní									
Celkem z workoholiků			1		1					1
Celkový součet			1	3	4					4

ŽEBŘÍČEK HODNOT - NEZAMĚSTNANÍ

Tabulka číslo: 45

OD NEJDŮLEŽITĚJŠÍ	mít vhodné zaměstnání	příjemná finanční situace	rodinná pohoda	nepodléhat strachu že by se moje budoucí životní situace mohla vyvíjet špatně	mít volný čas a možnost věnovat se zálibám aby byl život zajímavý	myslet pozitivně a nepodléhat depresím	dobrý zdravotní stav	vzdělání	mít dobré přátele	dobrý pocit z užitečné a dobře vykonané práce
1.	9	2	13	0	0	12	25	3	0	2
2.	21	3	20	5	0	7	9	0	0	1
3.	11	22	10	4	2	9	5	0	2	1
4.	2	16	14	6	3	4	1	11	3	6
5.	17	8	0	7	6	1	0	2	20	5
6.	0	5	3	15	4	1	18	3	6	11
7.	0	3	4	11	2	10	7	6	19	4
8.	5	6	2	6	15	9	1	11	4	7
9.	1	1	0	9	20	10	0	15	4	6
10.	0	0	0	3	14	3	0	15	8	23

1. v pořadí

2. v pořadí

3. v pořadí

ŽEBŘÍČEK HODNOT - WORKOHOLICI

Tabulka číslo: 46

OD NEJDŮLEŽITĚJŠÍ	mít vhodné zaměstnání	přijatelná finanční situace	rodinná pohoda	nepodléhat strachu že by se moje budoucí životní situace mohla vyvíjet špatně	mít volný čas a možnost věnovat se zálibám aby byl život zajímavý	myslet pozitivně a nepodléhat depresím	dobrý zdravotní stav	vzdělání	mít dobré přátele	dobrý pocit z užitečné a dobře vykonané práce
1.	0	1	5	0	0	2	11	0	0	1
2.	4	0	5	0	0	0	5	5	1	0
3.	4	3	4	0	0	2	1	2	3	1
4.	4	6	1	1	0	1	1	2	1	3
5.	3	3	2	3	0	1	0	3	4	1
6.	3	2	1	2	3	3	1		3	2
7.	1	4	1	0	2	1	1	0	6	4
8.	1	1	0	2	5	6	0	2	1	2
9.	0	0	0	2	8	3	0	3	0	4
10.	0	0	0	11	2	1	0	3	1	2

1. v pořadí

2. v pořadí

3. v pořadí

ŽEBŘÍČEK HODNOT VŠICHNI DOTAZOVANÍ

Tabulka číslo: 47

OD NEJDŮLEŽITĚJŠÍ	mít vhodné zaměstnání		příjemná finanční situace		rodinná pohoda		nepodléhat strachu že by se moje budoucí životní situace mohla vyvíjet špatně		mít volný čas a možnost věnovat se zálibám aby byl život zajímavý		myslet pozitivně a nepodléhat depresím		dobrý zdravotní stav		vzdělání		mít dobré přátele		dobrý pocit z užitečné a dobře vykonané práce	
	NEZAM.	WORK.	NEZAM.	WORK.	NEZAM.	WORK.	NEZAM.	WORK.	NEZAM.	WORK.	NEZAM.	WORK.	NEZAM.	WORK.	NEZAM.	WORK.	NEZAM.	WORK.	NEZAM.	WORK.
1.	9	0	2	1	13	5	0	0	0	0	12	2	25	11	3	0	0	0	2	1
2.	21	4	3	0	20	5	5	0	0	0	7	0	9	5	0	5	0	1	1	0
3.	11	4	22	3	10	4	4	0	2	0	9	2	5	1	0	2	2	3	1	1
4.	2	4	16	6	14	1	6	1	3	0	4	1	1	1	11	2	3	1	6	3
5.	17	3	8	3	0	2	7	3	6	0	1	1	0	0	2	3	20	4	5	1
6.	0	3	5	2	3	1	15	2	4	3	1	3	18	1	3		6	3	11	2
7.	0	1	3	4	4	1	11	0	2	2	10	1	7	1	6	0	19	6	4	4
8.	5	1	6	1	2	0	6	2	15	5	9	6	1	0	11	2	4	1	7	2
9.	1	0	1	0	0	0	9	2	20	8	10	3	0	0	15	3	4	0	6	4
10.	0	0	0	0	0	0	3	11	14	2	3	1	0	0	15	3	8	1	23	2

1. v pořadí
2. v pořadí
3. v pořadí

14. Abstract

HORVÁTHOVÁ, K. *Práce, jako jedna z možných příčin rozvratu rodiny : bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2010 65 s. Vedoucí bakalářské práce prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.

Klíčová slova: Práce, rozvrat rodiny, nezaměstnanost, workoloholismus

Práce analyzuje nezaměstnanost a workoholismus, její vliv na jednotlivce a na jeho rodinu. Představuje problémy vyplívající ze stavu nezaměstnaného a workholika. Rozebírá vliv práce na rodinné soužití, práci jako možnou příčinu rozpadu rodiny. Zabývá se jak psychickým tak i zdravotní stavem jednotlivce – nezaměstnaného a workholika - kvalitou rodinného soužití v těchto dvou odlišných skupinách. Poukazuje na rozdílnost životních hodnot nezaměstnaného a workholika. Prokazuje pomocí anketního šetření existenci souvislostí mezi prací a rozvratem vztahů v rodině.

15. Abstract

HORVÁTHOVÁ, K. Work as One of the Possible Causes of Family Breakdown: Bachelor Thesis. České Budějovice, Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2010, 83 pages. Bachelor Thesis Supervisor: prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.

Keywords: work, family breakdown, unemployment, workaholism.

The thesis analyses unemployment and workaholism and their influences over individuals and their families. It introduces various problems stemming from unemployment and workaholism. The thesis examines the influence of work on family and work as one of the possible causes of family breakdown. It contemplates both mental and physical state of the individual – an unemployed one, and a workaholic – and the quality of family life in these two distinct groups. The thesis points out the different life values of the unemployed and the workaholic. It also documents through a poll the link between work and the breakdown of family relationships.